

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZALTEM. CENA NUMERU 60GRÓSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU
TERYTORJALNEGO

Rok XVIII.

Warszawa, 17 maja 1936 r.

№ 20.

TREŚĆ NUMERU

Maurycy Jaroszyński. — Rozważania programowe i ideologiczne.

Dr. Ludwik Bar. — Projekt rozporządzenia o gromadach.

Sprawy bieżące

Wiadomości gospodarcze

Poradnik samorządowy

Przegląd bibliograficzny zagadnień samorządowych.

Nakładem Związku Powiatów R. P.
wydana została
książka **Jadwigi Filipkowskiej - Szemplińskiej**
Zadanie i organizacja sieci publicznych
bibliotek oświatowych w Polsce.

Do nabycia
w Związku Powiatów R. P.

Warszawa, ul. Marszałkowska 81a.

Cena 1-go egzemplarza 1 zł.

SZCZEGÓŁOWA
INSTRUKCJA KASOWO-RACHUNKOWA
DLA LUDOWEJ SZKOŁY ROLNICZEJ
Pow. Związku Samorządowego

jest do nabycia w Związku Powiatów R. P.

Warszawa, ul. Marszałkowska 81a.

Cena 1 egzemplarza 50 gr.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
7.50 ZŁOTYCH.
OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ.
NUMER POJEDYŃCZY 60 GROSZY
KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA,
MARSZAŁKOWSKA 81a
TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06.
ADMINISTRACJI 9-61-92.
Redakcja rękopisów nadesłanych
nie zwraca.

Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł. $\frac{1}{2}$ — str. 175 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 87 zł. 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł. — $\frac{1}{2}$ str. 125 zł., $\frac{1}{4}$ str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50%₀ drożej. Ogłoszenia instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., $\frac{1}{2}$ str. 60 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 30 zł.

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XVIII.

WARSZAWA, 17 MAJA 1936 r.

Nr. 20

TREŚĆ Nr. 20. Rozważania Ideologiczne i programowe — *Maurycy Jaroszyński*. Projekt rozporządzenia o gromadach — *Dr. Ludwik Bar*. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Przegląd bibliograficzny zagadnień samorządowych.

Rozważania ideologiczne i programowe

I.

Ostatni lat dziesiątek upłynął pod znakiem decydującego wpływu na bieg życia polskiego największego w naszych czasach Polaka. On kształtował w tym okresie całą rzeczywistość polską zarówno materialną jak i psychiczną. Narzucił narodowi program i realizował go z niespożytą siłą. Program, który w najgłębszej swojej istocie polegał na przebudowie psychiki polskiej w jej stosunku do Państwa. Słabym tylko, bo zewnętrznym przejawem tego programu, była przebudowa politycznego ustroju Rzeczypospolitej, powiedzmy popularnie — reforma konstytucji.

Realizowanie programu jaknajgłębiej pojętej „naprawy Rzeczypospolitej“ odsunęło na bok i zdeaktualizowało istotne kiedyindziej różnice ideowe i programowe i wytworzyło specyficzną „linię podziału“. W obozie Marszałka Piłsudskiego znaleźli się np. i socjaliści i radykalni ludowcy i skrajni konserwatyści. Nie mówię oczywiście o formalnej przynależności partyjnej, lecz o mniej lub więcej skrytykizowanych poglądach polityczno - społecznych. A po stronie przeciwnej widzieliśmy podobną różnorodność żywiłów, postępujących wprawdzie w nie tak zwartym szyku, lecz przynajmniej w krytycznych momentach wykazujących dość ściśle współdziałanie.

Stworzone przez Marszałka walory posiadają wartość trwałą i znaczeniem swoim wybiegają w daleką przyszłość. Przedewszystkiem walory, które sam Marszałek za najistotniejsze uważał, a więc należące do dziedziny moralnego stosunku obywatela do Państwa Polskiego. I będzie misją życiową każdego rzetelnego Piłsudczyka — gdziekolwiek się znajdzie w dalszym rozwoju wypadków i w nowym układzie stosunków — strzec onych wartości od zatraty i starać się nadawać im praktyczny wyraz

w dalszem kształtowaniu się rzeczywistości polskiej. Z tem oczywiście zastrzeżeniem, że trzeba starannie odróżnić to, co pochodzi od Marszałka od tego, co się mu tylko przypisuje; walory istotne i trwałe od pozornych i przejściowych; cele, które Marszałek wytyczał, od środków, którymi się tylko z konieczności posługiwał; ideologję od taktyki, uzasadnionej jedynie aktualnymi warunkami. I z tem dalszem zastrzeżeniem, że Marszałek wiele zasadniczych problemów świadomie od siebie odsuwał, nie negując ich doniosłości, a tylko uznając ich chwilową nieaktualność. Albowiem założył sobie zrealizowanie w określonym czasie określonego programu i do tego celu skoncentrował siły swoje i innych. Inne, a mianowicie swoście ryczałtowe traktowanie „ideologii Marszałka“, stawiające na jednym poziomie ideologję z taktyką i usiłujące w takiej mieszaninie znaleźć b e z p o s r e d n i ą odpowiedź na wszystkie zagadnienia zbiorowego życia — byłoby zupełnie niezyciowe i groziłoby najbardziej rzeczywistości dorobkowi, jaki nam i przyszłym pokoleniom pozostawił Marszałek.

Marszałek Piłsudski swoje wielkie zadanie wykonał i odszedł. Obrona jego dorobku i utrwalenie przemian, dokonanych przez Niego, jest zadaniem doniosłym, ale bynajmniej nie wyczerpuje sprawy. Zawieszona bowiem chwilowo problemy wracają z nową siłą. Nowy układ stosunków nadaje im charakter palących konieczności. Teraz owe, niedawno odsuwane na bok i odkładane na później zasadnicze zagadnienia społeczne i gospodarcze wysuwają się na czoło spraw publicznych. Teraz one domagają się wyraźnego sformułowania celów i wykreślenia dróg do nich wiodących. Program, dotyczący dopiero co zamkniętego etapu, już nam dzisiaj nie może wystarczyć. I nieprzydatnym staje się dotychczasowy układ sił, uzasadniony jedynie szczególnymi celami, charakteryzującymi minione dziesięciolecie.

Tak tedy znaleźliśmy się znowu w punkcie przełomowym i zwrotnym. Z wielką siłą narzucają się nam zasadnicze pytania ideologiczne i programowe. Z siłą tem większą, że równocześnie świat cały wkroczył w okres doniosłych przemian i podstawowych przewartościowań — ideowych i praktycznych.

Cóż jednak ma to wszystko wspólnego z samorządem i samorządowcami? Otóż właśnie bardzo wiele. Oczywiście wychodząc z założenia, które w gronie czytelników „Samorządu“ uważam za bezsporne, że na samorząd nie będziemy patrzeć z jednego tylko punktu widzenia — np. prawniczego — jako jedynie na odrębną formę administracji państwowej (czem samorząd jest niezawodnie), lecz, że doceniemy również społeczno - polityczną funkcję samorządu i że w samorządowcach nie będziemy widzieli jedynie techników pracy administracyjnej, związanych z pewną formą administracji, lecz będziemy siebie samych traktować jako działaczy publicznych, świadomie zmierzających — przy pomocy samorządu, jako bezpośredniego terenu naszej pracy — ku pewnym określonym celom, znajdującym się w płaszczyźnie znacznie szerszej, niż same formy samorządu. Inaczej mówiąc, założeniem moich rozważań jest stwierdzenie faktu, że samorząd nie jest celem sam w sobie, lecz, że jest tylko jednym z narzędzi, organicznie związanych w całość ustroju państwowego, przydatnych i powołanych do świadomego kształtowania stosunków społecznych i gospodarczych. Czyli jest instytucją par excellence polityczną, jeśli świadome kształtowanie rzeczywistości społecznej nazwiemy polityką.

Jest rzeczą zrozumiałą, że w momentach przełomu, z których jeden — i to, jak mi się zdaje, moment szczególnie ważny — przeżywamy obecnie, każdy działacz publiczny stara się przeprowadzić pewnego rodzaju rachunek sumienia i sprawdzić społeczny, szerszy i głębszy, sens swojego działania na tle dokonywujących się przeobrażeń. Sądzę, że taki obrachunek jest bardzo potrzebny także samorządowcom. Trzeba sobie znowu odpowiedzieć na pytanie, dlaczego jesteśmy samorządowcami — w związku z tem wszystkim, co się dzieje i co się według naszych przewidywań dziać będzie.

I oto dlaczego chcę mówić o sprawach, które pozornie odbiegają bardzo daleko od naszych codziennych prac i trosk. I dlaczego w poszukiwaniu związku między codziennym wysiłkiem samorządowca a ogólnymi ideami i daleko sięgającymi celami wkrać muszę w swoich rozważaniach w dziedzinę „polityki“.

Jest rzeczą jasną, że wypowiadam swoje tylko osobiste poglądy. Jestem bardzo daleki od chęci narzucania ich komukolwiek. Przyjmuję zgóry, że nie wszyscy je podzielą i nie wszyscy podzielać mogą, albowiem hołdują innym niż ja przewodnim ideom. Nie wszyscy samorządowcy bowiem są i będą samorządowcami z tego samego powodu. W wywodach swoich przeto pragnę tylko odpowiedzieć na pytanie, dlaczego ja nim jestem. I jeśli nie obcą mi jest ambicja wywarcia wpływu na swoich towarzyszy pracy, to ta przedewszystkiem, ażeby każdy sam dla siebie starał się przeprowadzić podobne do moich rozważania i sam dla siebie starał się znaleźć odpowiedź.

II.

Pogląd na „państwową“ naturę samorządu skryształizował się już dawno w teorii. Niejednokrotnie miałem sposobność deklarować się, jako zdecydowany jej wyznawca. Dokonywujące się w naszych czasach przemiany zdają się go coraz wyraźniej potwierdzać. Albowiem liberalistycznym zapatrywaniom na państwo coraz wyraźniej i coraz powszechniej przeczy rzeczywistość. Nie brak wprawdzie głosów, domagających się ograniczenia działalności państwa. Nie brak usiłowań ujęcia tych postulatów w szatę doktryn naukowych i ustalenia praw, rządzących zbiorowością ludzką, któreby wykreślały granice ingerencji państwa. Nad tem wszystkim jednak życie przechodzi do porządku dziennego. „Interwencjonizm“, „etatyzm“ czy „socjalizm państwowy“ zwyciężają praktycznie na całej linii. I to bynajmniej nie zawsze wskutek wzrostu siły wyznawców tych doktryn; jakżeż często bowiem wzrost ingerencji państwa w poszczególnych etapach dokonywa się rękoma teoretycznych liberałów.

Współczesne państwo tak daleko posuwa swoją ingerencję w stosunki ludzkie, jak daleko sięga pojęcie dobra publicznego. Pojęcie to jest niewątpliwie względne, zmienne i rozciągle. Biorąc jednak pod uwagę dłuższy okres czasu, zmienia się ono stale w kierunku obejmowania coraz to nowych zjawisk i coraz szerszych kompleksów stosunków między ludźmi. I nie nas nie upoważnia do przypuszczenia, żeby dokonywująca się ewolucja, która szczególnie w naszych czasach postępuje szybkimi krokami, miała się kiedyś zatrzymać przed jakąś zaporą, wynikającą „z natury rzeczy“.

Wszewładza państwa współczesnego jest faktem. Poza państwem niema miejsca na samorząd, bo poza państwem niema zadań publicznych. Natomiast w państwie samem, w obrębie jego organizacji, jest dla samorządu miejsce i to bardzo poczesne. Toteż samorząd musiał się stać i stał się rzeczywiście organem państwa (oczywiście nie rządu!).

Wzrost ingerencji państwa, wzrost uzasadniony, bo konieczny, niesie za sobą wielkie niebezpieczeństwo bardzo charakterystycznego przerosłu, mianowicie nadmiernej centralizacji z jej nieodłącznym następstwem: biurokratyzacją życia społecznego. Koncentracja władzy i wpływu w organach centralnych powoduje podciąganie całego życia kraju pod jeden strychulec, niwelowanie wszelkich odrębności, wyjaławianie i paraliżowanie ośrodków lokalnych, szabloność i bezduszność. Ostatecznie nadmierna centralizacja, w założeniu swoim nastawiona na podniesienie potęgi państwa, w praktycznych swoich rezultatach nader często to państwo osłabia. Albowiem gwarancję trwałości siły daje tylko wszechstronny i pełny rozwój poszczególnych członków złożonego organizmu państwowego.

Toczące się obecnie, nierzadko namiętne, poje na tematy etatyizmu, centralizmu i biurokratyzmu, bardzo często, zdaniem mojem, nie trafiają w sedno rzeczy. Srodzy przeciwnicy tych wszystkich izmów przypominają nieraz ową piastunkę, która wraz

z brudną wodą wylewa dziecko z kąpeli. Walka z przerostami „etatyizmu“, do których niewątpliwie należy nadmierny centralizm i biurokracyzacja, jest niewątpliwie słuszna i konieczna. Natomiast walka z samym etatyżmem jest prosto — bezpłodna. Bo wzrost ingerencji państwa nie jest sam w sobie zjawiskiem ani złem ani dobrem, jest prosto faktem, wywołanym koniecznością życia zbiorowego.

Centralizm i biurokracyzm są złem zbyt poważnym i źródłami swemi zbyt głęboko w życiu naszym tkwiącym, aby im zaradzić mogła sprzedaż tych czy innych przedsiębiorstw państwowych, zaniechanie reglamentacji tej czy innej dziedziny stosunków albo tym podobne środki. Po zrealizowaniu tego „antyetatystycznego“ programu nawet w całości, centralizm i biurokracyzm krzewić się mogą dalej w całej pełni. Tembardziej, że niezawodnie jutro będziemy musieli tworzyć czy przejmować nowe przedsiębiorstwa i reglamentować nowe dziedziny życia. Będziemy musieli prosto dlatego, aby się mogła utrzymać i rozwijać zorganizowana społeczność państwowa.

Na poważne schorzenie trzeba szukać równie poważnych leków i odtrutek. Centralizm i biurokracyzm tkwią korzeniami swemi w samej organizacji państwa. Dlatego skuteczną przeciwwagą i lekarstwem na nie można znaleźć jedynie w odpowiednim ukształtowaniu ustroju państwowego. Chodzi prosto o decentralizację.

I właśnie samorząd jest tą odmianą administracji publicznej (a więc państwowej), przez którą w państwie naszych czasów urzeczywistnia się najlepiej i najskuteczniej idea decentralizacji. Dwie jej zasadnicze cechy posiadają znaczenie rozstrzygające: samorząd polega na uniezależnieniu (oczywiście w określonych prawem granicach) czynników lokalnych od organów centralnych, przez co przeciwdziała nadmiernej centralizacji; powtóre — samorząd w swojej organizacji uwzględnia w najszerszej mierze czynnik obywatelski, powołując go do decydowania o sprawach publicznych, co jest najlepszym hamulcem nadmiernego biurokracyzmu.

Mam oczywiście na myśli wszelki samorząd, a więc zarówno terytorjalny, jak i gospodarczy. Ten ostatni jednak nie spełni w całości swej misji, dopóki nie będzie kompletny w swojej organizacji t. j. dopóki nie obejmie najistotniejszego czynnika gospodarstwa społecznego, jakim jest praca.

III.

We współczesnych systemach ideologicznych wielką rolę odgrywa idea demokracji. Jest ona tak silnie zakorzeniona w psychice naszych czasów, że nawet w tych państwach, w których obalono wszystkie instytucje ustrojowe, zrodzone przez ideę demokracji, w szczególności w państwach „autorytatywnych“, usiłuje się uzasadnić nowy ład swego rodzaju ludowładztwem.

Czysta, liberalistyczna, do niedawna panująca wszechwładnia doktryna demokracji, nie była w zupełnej zgodzie z ideą samorządu. Wychodziła bowiem z założenia, że cała władza w państwie należy do narodu, jako całości i do organów tej całości, a więc or-

ganów centralnych. W końcowym etapie praktycznego rozwoju znalazła wyraz najpełniejszy w instytucjach parlamentu, reprezentującego — i to wyłącznie — „wolę narodu“ i na parlamencie opartego rządu parlamentarnego. Liberalna demokracja jest tedy z istoty rzeczy nastawiona centralistycznie. Owo nastawienie wzmacnia w praktyce wielką rolę biurokracji centralnej, tego jedynej w systemie rządów parlamentarnych czynnika stałego. W tym stanie rzeczy samorząd stał się instytucją zaledwie tolerowaną, jako wyraz kompromisu między doktryną i centralistycznym nastawieniem biurokracji z jednej strony, a życiem z drugiej. Boć z istoty rzeczy samorząd polega na respektowaniu woli zorganizowanych społeczności lokalnych, a więc z teoretycznego punktu widzenia, nie „całości“ narodu i na niezależności decyzji od organów centralnych, a więc także od centralnej biurokracji.

Obecnie przeżywamy wyraźny zmierzch liberalnej demokracji. I to z dwóch głównych powodów. Po pierwsze dlatego, że wytworzone przez doktrynę liberalnej demokracji instytucje ustrojowe zawodzą w praktyce, bo przez niepewność i zmienność rządów i samych nawet kierunków rządzenia, narażają państwo na niebezpieczne wstrząsy. I bodaj ten właśnie moment zaważył praktycznie na szali na niekorzyść demokracji liberalnej. Powtóre dlatego — a ten drugi moment posiada dla naszych rozważań szczególne znaczenie — że demokracja liberalna zawodzi pokładane w niej nadzieje co do urzeczywistnienia faktycznego ludowładztwa.

Niewątpliwie żaden ideał nie może być urzeczywistniony w całości. Niewątpliwie nie da się też urzeczywistnić w całości idea ludowładztwa w znaczeniu pełnego wpływu ogółu obywateli na bieg spraw publicznych. Osiągnięcie ideału uniemożliwia już sama coraz bardziej skomplikowana struktura społeczności państwowej i jeszcze bardziej skomplikowana psychika zbiorowości ludzkiej. To też wyrzekając się zgóry miary pełnego urzeczywistnienia, zadowoląc się musimy kryterjum względem — zbliżenia nas do ideału. Ale i z tego punktu widzenia stwierdzić trzeba zawód w stosunku do praktycznych instytucyj, stworzonych przez demokrację liberalną, zawód ten większy, im większe nadzieje w tych instytucjach pokładano.

Teoria demokracji liberalnej okazała się bowiem niezmiernie daleka od realizacji faktycznego ludowładztwa. Parlament, jako „przedstawicielstwo narodowe“, wyrażające monopolistycznie „wolę narodu“, miał być tym głównym instrumentem, za którego pośrednictwem „naród rządzi“. Tymczasem w najidealniejszym nawet systemie wyborczym parlament może w najlepszym wypadku odpowiadać mechanicznej większości obywateli; znać tę większość za „naród“ jest już wielką nieścisłością. Powtóre nader często parlament z konieczności (a nieraz i bez takiej konieczności) reprezentuje tylko mechaniczną mniejszość obywateli. Następnie nawet przy najlepszym systemie wyborczym parlament może być odbiciem tylko nastrojów wyborców w okresie wyborów; znać owe nastroje za „wolę narodu“ jest grubą przesadą. Wreszcie poszczególne obywatela z konieczności dzieli od parlamentu i od instytucyj,

opartych na parlamencie, olbrzymi dystans, wypełniony z konieczności nader skomplikowaną organizacją pośrednią i olbrzymim spłotem jeszcze bardziej skomplikowanych zagadnień.

Nie wynika z tego, żeby parlament i parlamentarizm nie posiadał żadnych zalet i wartości. Zdaje mi się, że są one nawet bardzo wielkie i w życiu zbiorowym nieodzowne, nie polegają jednak na bezpośrednim realizowaniu idei ludowładztwa, jak w to pierwotnie wierzono. Społecznością państwową, tak bardzo przecież skomplikowaną, rządzi ta czy inna grupa, która rządzić i władzę zdobyć potrafi. Parlamentaryzm jest w jednych ustrojach instrumentem, służącym do zdobycia władzy, w innych miernikiem stosunku obywateli — ich nastrojów i opinii — do grupy rządzącej. Posiada zaś wartość wielką z tego powodu, że walka o zaufanie szerokich sfer obywateli przez poszczególne walczące przy wyborach grupy odbywa się publicznie i stwarza stosunkowo największe — oczywiście z punktu idei ludowładztwa — szanse, że zwycięży grupa najwłaściwsza t. j. najlepiej odpowiadająca nastrojom całego społeczeństwa. Dlatego tak niezmiernie ważną jest kwestja ordynacji wyborczej, któraby salwowała te właśnie walory wyborów parlamentarnych.

Reakcja przeciwko „czystej“ teorii liberalnej demokracji i jej urzeczywistnieniom praktycznym przejawia się głównie w dwóch postaciach. W jednych państwach, które przybierają t. zw. ustroj autorytatywny, przekreśla się całkowicie instytucje, stworzone przez demokrację. W innych poszukuje się jakiegoś zdrowego kompromisu, znajdującego swój wyraz — jak np. w Polsce — w „równowadze władz“, w ograniczeniu roli parlamentu przede wszystkim jako instrumentu rządzenia, w podniesieniu znaczenia głowy państwa. W tym drugim wypadku zachowuje się zasadę demokracji, jako że i organa, na których korzyść ogranicza się parlament, z bezpośrednich lub pośrednich wyborów pochodzą.

W państwach pierwszej grupy wraz z instytucjami ustroju demokratycznego grzebie się również samorząd. Tak się stało w faszystowskich Włoszech, hitlerowskich Niemczech i bolszewickiej Rosji. W państwach drugiej grupy przed samorządem otwierają się lepsze perspektywy.

Albowiem idea ludowładztwa tkwi w społeczeństwie głęboko mimo wszystkich rozczarowań, jakie sprawiła liberalistyczna jej postać. Skoro nie można zrealizować ludowładztwa integralnego przez parlamentarizm, trzeba szukać rozwiązań cząstkowych, któreby nas przynajmniej przybliżyły do ideału decydowania przez samą społeczność o jej własnych losach. Decydowanie przez całość społeczności państwowej o całości spraw zbiorowych jest niestety iluzoryczne. Więc może przynajmniej uda się w wyższym stopniu cel osiągnąć, jeżeli założymy sobie zdecydowanie przez mniejsze społeczności — zawodowe, miejscowe i t. p. — o tych dziedzinach spraw państwowych, które te społeczności szczególnie obchodzą?

Istotnie jestem przekonany, że wszelkiego rodzaju samorząd, a przede wszystkim samorząd terytorjalny przez swoje powszechne znaczenie, może pchnąć znacznie naprzód proces rzeczywistej demokracji. Wprawdzie te wszystkie wątpliwości i trudności, które się nasuwają przy realizowaniu idei „rządów ludu“ przez parlamentarizm, zachodzą w pewnym stopniu i w stosunku do samorządu, zbudowanego oczywiście na zasadach reprezentacji woli zbiorowej, ale zachodzą w stopniu znacznie słabszym. Albowiem owe mniejsze społeczności, których formą organizacyjną jest samorząd, są z natury rzeczy mniej skomplikowane i w swojej strukturze i w swojej psychice, aniżeli cała społeczność państwowa. Ich nastrój jest o wiele bardziej zwarty i konkretny i bardziej zbliżony do „woli“ zbiorowej. A nade wszystko dystans, który je dzieli od ich organów reprezentacyjnych jest niepomniernie bliższy zarówno ze względu na stosunkową prostotę organizacji, jak i względną prostotę samych spraw.

Rzecz prosta, że przyjmując takie ideologiczne uzasadnienie roli samorządu w życiu zbiorowości ludzkiej, trzeba wyciągnąć odpowiednie wnioski zarówno co do struktury wewnętrznej organów samorządu, jak i ordynacji wyborczych.

(D. c. n.)

Maurycy Jaroszyński.

Projekt rozporządzenia o gromadach

Dobiegają końca, prowadzone od dwu lat, prace nad przygotowaniem rozporządzenia wykonawczego do ustawy samorządowej, zawierającego postanowienia w sprawie gromad. Sły one poprzez zebranie materiałow w r. ubiegłym, na podstawie których został opracowany pierwszy projekt rozporządzenia, ogłoszony w prasie samorządowej i rozsyłany wojewodom w celu zestawienia z potrzebami miejscowemi. Osiągnięte tą drogą wnioski i spostrzeżenia zostały przepracowane i stały się podstawą do drugiej fazy prac. Prace w drugiej fazie miały na celu przede wszystkim sięgnąć do doświadczeń, które na odcińku gromad zostały poczynione w czasie niemal

dwuletniego okresu funkcjonowania organów gromadzkich, powołanych na podstawie ustawy samorządowej z 1933 r. W tym celu czynione były bezpośrednie obserwacje w charakterystycznych gromadach i gminach województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, wołyńskiego, warszawskiego, poznańskiego, pomorskiego i nowogródzkiego. Objęły one około 40 gromad, przyczem w dużej liczbie gromad, sprawy gromadzkie omawiane były na zebraniach gromadzkich organów uchwalających.

Postanowienia pierwszego projektu, skontrolowane bezpośrednio w terenie pod kątem dotychczasowego rozwoju zakresu i sposobu działania organów

gromadzkich oraz realnych przewidywań na przyszłość, uległy pewnym przeobrażeniom. Nowe sformułowanie tych postanowień zawiera drugi projekt.

Ze względu na to, że gromady są bardzo różnorodne przy opracowaniu projektu rozporządzenia brano były pod uwagę następujące założenia:

1) rozporządzenie o gromadach powinno zawierać tylko postanowienia, które mają jednakowe zastosowanie do wszystkich gromad,

2) wojewodowie i wydziały powiatowe powinny otrzymać upoważnienie do wydawania regulaminów, normujących bliżej poszczególne, w różnych częściach Państwa różnie się kształtujące, zagadnienia gromadzkie.

Uwiodocznia to się w podanem poniżej brzmieniu postanowień projektu.

Dr. Ludwik Bar.

Projekt.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o gromadach.

Na podstawie art. 19 ust. (6), art. 20 ust. (9), art. 23 ust. (8) i (9) i art. 129 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zarządza się, co następuje:

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

§ 1. (1) Powołane w niniejszym rozporządzeniu bez bliższego określenia: 1) artykuły oznaczają przepisy ustawy z dn. 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294), 2) paragrafy oznaczają postanowienia niniejszego rozporządzenia.

(2) Określenie „organ uchwalający“ oznacza organ uchwalający gromady, czyli radę gromadzką albo zebranie gromadzkie.

Rozdział II.

Zakres działania gromady.

Do art. 17.

§ 2. Zarząd majątkiem i dobrem gromadzkim obejmuje rozporządzenie i zarząd wszelkimi mieniem gromadzkim i dochodami z tych źródeł płynąciami, nie wyłączając mienia, które na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, w rozumieniu § 68 ustawy z dnia 12 sierpnia 1866 r. (Dz. u. kr. Nr. 19) dla Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, w łączności z art. 108, ma charakter dobra gromadzkiego.

§ 3. (1) Gromada, zarządzając w granicach swych dochodów ogólnych, sprawami o znaczeniu wyłącznie miejscowym, wynikającymi z sąsiedzkiego współżycia, celem podniesienia stanu kulturalnego, zdrowotnego i gospodarczego osiedli, podejmuje w miarę możliwości:

1) wznoszenie budynków publicznych szkół powszechnych, ich utrzymywanie oraz zakładanie wzorowych ogródków szkolnych i przedszkoli;

2) budowę i utrzymywanie domów gromadzkich i ludowych, mieszczących siedzibę urzędową organów gromady, bibliotekę, czytelnię i inne urządzenia gromadzkie;

3) zakładanie i prowadzenie gromadzkich bibliotek, czyteln, świetlic;

4) organizowanie doręczania korespondencji w obrębie gromady, jeżeli nie spełniają tego listonosze pocztowi;

5) zakładanie i utrzymywanie telefonu dla ogólnego użytku mieszkańców gromady;

6) budowę i naprawę miejscowych dróg publicznych, zakładanie ulic i chodników, budowę mostów oraz kładek, służących wszystkim, lub części mieszkańców gromady;

7) sadzenie i utrzymywanie drzew przydrożnych;

8) budowę i utrzymywanie rowów odwadniających;

9) budowę i utrzymywanie gromadzkich studzien wodociągowych, kąpielisk, łaźni, ogrodów, boisk sportowych, cmentarzy;

10) organizowanie i utrzymywanie warty nocnej, popieranie straży pożarnej, zakup przyrządów przeciwpożarowych i budowę zbiorników na wodę na wypadek pożaru;

11) oświetlanie dróg, ulic i placów publicznych;

12) popieranie rolnictwa oraz hodowli bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu przez: zakładanie poletek doświadczalnych, zakup narzędzi rolniczych, zakładanie i utrzymywanie

nie podręcznych apteczek weterynaryjnych, szczepienia ochronne zwierząt, organizowanie stacji kopulacyjnych bydła, trzody i owiec, zakładanie i utrzymywanie grzebowisk zwierzęcych, zalesianie nieużytków, utrzymywanie straży polowej i leśnej, zagospodarowanie gromadzkich pastwisk, zakładanie i utrzymywanie sadów gromadzkich, organizowanie kursów oświaty rolniczej;

13) organizowanie i udzielanie opieki biednym mieszkańcom gromady, jak: starcom, sierotom, kalekom i inwalidom;

14) budowę przytułków dla biednych, domów noclegowych i ich utrzymanie;

15) propagowanie turystyki i ruchu letniskowego.

(2) Działalność w powyższym zakresie rozwija gromada z własnej inicjatywy, pod bezpośrednim jednak nadzorem wójta, którego sołtys powiadamia o zamierzonym podjęciu zadań.

§ 4. Jeżeli zamierzona przez gromadę działalność ma stanowić dobrowolne przejęcie niektórych zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady, organ uchwalający powinien określić sposób ich spełniania i środki, które gromada na te zadania przeznacza.

§ 5. Przekazywanie gromadzie spełniania zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady dotyczyć może w szczególności:

1) budowy i utrzymywania publicznych szkół powszechnych,

2) budowy i utrzymywania niektórych dróg gminnych,

3) budowy i utrzymywania studzien,

4) utrzymywania biednych mieszkańców gminy,

5) zakładania i utrzymywania cmentarzy i grzebowisk, znajdujących się na obszarze gromady.

§ 6. (1) Przekazane gromadzie do spełnienia zadania gospodarki gminnej na obszarze gromady, na które gmina przeznaczyła dostateczne środki, muszą być wykonywane ściśle w myśl wskazówek, udzielanych przez wójta.

§ 7. Zwolnienie gromady od spełniania przekazanych jej zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady następuje w razie zatwierdzenia przez Wydział Powiatowy odpowiednio uzasadnionej uchwały, powziętej przez radę gminną lub organ uchwalający gromady.

Rozdział III.

Organ uchwalający i jego obrady.

Do art. 19.

§ 8. (1) Radni gromadzcy pełnią swe funkcje honorowo.

(2) Zastępca radnego jest powoływany z chwilą utraty mandatu przez jednego z radnych.

(3) W razie powołania radnego gromadzkiego na urząd sołtysa lub podsoltysa, zastępcy radnych nie są powoływani, chyba, że radny gromadzki wybrany na sołtysa lub podsoltysa zrezygnuje z mandatu radnego.

§ 9. (1) Prawo uczestniczenia w zebraniu gromadzkim ma każdy mieszkaniec gromady, który (art. 3)

a) ukończył co najmniej 24 lata w przeddzień zebrania gromadzkiego,

b) przynajmniej od roku, licząc wstecz od dnia zebrania, mieszka na obszarze gromady.

(2) Warunek jednorocznego zamieszkania nie dotyczy:

a) zamieszkałych na obszarze gromady właścicieli, lub posiadaczy położonych na tym obszarze nieruchomości,

b) funkcjonarjuszów państwowych, funkcjonarjuszów państwowych przedsiębiorstw i monopoli, funkcjonarjuszów samorządu terytorjalnego i gospodarczego, duchowieństwa świeckiego i zakonnego, wyznań uznanych przez Państwo oraz zawodowych wojskowych służby czynnej, jak również członków rodzin osób wyżej wymienionych, jeżeli osoby te mieszkały na obszarze gromady przed dniem zebrania gromadzkiego.

(3) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim ulega zawieszeniu na czas postępowania karnego w sprawach o zbrodnię, za którą w myśl art. 47 § 1 Kodeksu Karnego sąd orzeka utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, a to od chwili wszczęcia śledztwa, w postępowaniu zaś karnem bez śledztwa od chwili doręczenia aktu oskarżenia (art. 3 ust. 5).

(4) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim nie przysługuje osobom, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 8 lipca 1935 r. o ordynacji wyborczej do Sejmu (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 319).

(5) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim nie przysługuje niezawodowym wojskowym służby czynnej (art. 3 ust. 6).

§ 10. (1) Do zakresu działania organu uchwalającego należą:

1) ustanawianie zasad zarządzania i sposobu użytkowania majątku i dobra gromady z uwzględnieniem praw osób trzecich oraz wszelkich urządzeń i zakładów, stanowiących własność gromady, lub będących w jej zawiadywaniu;

2) decydowanie o dobrowolnym podejmowaniu przez gromadę zadań o charakterze publicznym;

c) uchwalanie regulaminów obrad organu uchwalającego i jego komisji;

4) ustanawianie w większych gromadach, w zależności od stanu finansowego gromady, rodzaju i ilości pracowników gromadzkich oraz wysokości ich wynagrodzeń, uchwalanie przepisów o ich obowiązkach i prawach, upoważniających sołtysa do przyjmowania pracowników gromadzkich;

5) podejmowanie uchwał w sprawach: nabycia, zbycia, zamiany, obciążenia i oddania nieruchomości zakładu i przedsiębiorstwa w dzierżawę (najem) ponad 1 rok, albo udzielenia na nie koncesji ponad ten okres, likwidacji dobra gromadzkiego, ustanowienia bądź objęcia zarządu fundacji, uczynienia i przyjęcia darowizny oraz zaciągnięcia zobowiązań ponad kwotę, do której za zgodą wydziału powiatowego pożyczki zaciągać może sołtys;

7) podejmowanie uchwał w sprawie użycia zapasowych kapitałów gromadzkich;

8) decydowanie o założeniu, przekształceniu i zwinięciu urządzeń zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich oraz o wzniesieniu, przekształceniu i znoszeniu wszelkich budowli kosztem gromady;

9) podejmowanie uchwał w sprawie wnoszenia odwołań, wszczęcia procesów, ugód, umorzenia procesów oraz odsępowania od tych procesów w sprawie majątku i dobra gromadzkiego;

10) uchwalanie preliminarza budżetowego gromady, lub podejmowanie uchwał o przeznaczeniu dochodów gromady;

11) ustanawianie opłat za korzystanie z dobra gromadzkiego, urządzeń i zakładów gromadzkich;

12) ustanawianie taks za korzystanie z majątku i przedsiębiorstw gromadzkich;

13) ustanawianie cen za wyroby przedsiębiorstw gromadzkich;

14) ustalanie, w granicach przepisów, zasad postępowania przy oddawaniu i przyjmowaniu robót i dostaw oraz ustanawianie norm postępowania w sprawach przetargów publicznych przy sprzedaży, kupnie i oddawaniu w dzierżawę nieruchomości gromadzkich;

15) podejmowanie uchwał w sprawie umarzania należności, przypadających gromadzie z tytułów publicznie i prywatno-prawnych, o ile ściąganie tych należności staje się niemożliwe;

16) kontrola działalności sołtysa, w szczególności za potwierdzenie sprawozdań z pobranych dochodów i wydatkowanych sum oraz ewentualnie rocznych zamknięć i bilansów zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich;

17) uchwalanie wniosków oraz wydawanie opinii w sprawie ustalania nazw ulic i placów w gromadzie, jak też zmiany granic i nazwy gromady;

18) wydawanie opinii w sprawach potrzeb gromady oraz podejmowanie uchwał w tych wszystkich sprawach, których

wykonanie na terenie danej gromady jest konieczne lub wskazane;

19) występowanie z wnioskami do rady gminnej o pociągnięcie do świadczeń w naturze na określone cele gromady, zarówno jej mieszkańców, jak i innych osób, podlegających na obszarze gromady opodatkowaniu na rzecz gminy wiejskiej oraz o pociągnięcie do określonych świadczeń podatkowych wszystkich osób, które na obszarze gromady podlegają tym podatkom na rzecz gminy z przeznaczeniem tych wpływów zgodnie z wnioskiem gromady;

20) występowanie z wnioskami do zarządu gminnego o przekazanie gromadzie spełniania niektórych zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady oraz o zdjęcie tych obowiązków z gromady.

§ 11. (1) Zebranie organu uchwalającego zwołuje sołtys lub w przypadkach, wymienionych w § 27 — podołtys.

(2) Zebrania organu uchwalającego zwołuje sołtys, ile razy zajdzie tego potrzeba; radę gromadzką, niemniej jednak, niż co kwartał, a zebranie gromadzkie przynajmniej 2 razy w roku.

(3) Na żądanie starosty powiatowego, wydziału powiatowego, wójta lub też na wniosek 1/4 członków organu uchwalającego, zgłoszony wraz z projektem porządku obrad, sołtys winien zwołać zebranie w terminie do dni 7-miu od dnia otrzymania przez sołtysa żądania lub wniosku.

§ 12. (1) Zebrania organu uchwalającego są jawne. Na życzenie obecnego na posiedzeniu organu władzy nadzorczej, lub też na życzenie ¼ obecných członków organu uchwalającego — obrady mogą być tajne.

(2) Nie mogą być tajnymi obrady, dotyczące uchwalenia wydatków lub sprawozdania z ich wykonania.

§ 13. (1) Do ważności uchwał organu uchwalającego wymagana jest obecność zwykłej większości członków, o ile w poszczególnych przypadkach przepisy nie stanowią inaczej.

(2) Jeżeli na zebranie nie zbierze się potrzebną do powzięcia uchwał ilość członków organu uchwalającego, sołtys zwołuje zebranie powtórne, które jest prawomocne bez względu na ilość obecnych członków organu uchwalającego.

Zebranie powtórne nie może się odbyć tego samego dnia, na który było zwołane pierwsze zebranie.

§ 14. (1) Na zebraniu organu uchwalającego przewodniczy sołtys, a w razie nieobecności, podołtys, jeżeli w poszczególnych przypadkach przepisy inaczej nie stanowią.

(2) Przewodniczący zagaja i zamyka zebranie, kieruje rozprawami i przestrzega porządku na zebraniu.

(3) Rozpatrywanie sprawozdań rachunkowych oraz wykonywanie innych czynności kontroli działalności sołtysa przez organ uchwalający, winno się odbywać w obecności sołtysa i podołtysa, którzy w tych sprawach udziału w rozprawach nie biorą, a jedynie udzielają wyjaśnień. Przewodniczy wówczas specjalnie wybrany każdorazowo jeden z obecnych członków organu uchwalającego, lub delegat władzy nadzorczej.

(4) Sprawy, wniesione na zebranie, referuje sołtys, podołtys lub jeden z członków organu uchwalającego, wyznaczony przez sołtysa.

§ 15. (1) Głosowanie jest jawne, z wyjątkiem głosowania w sprawach osobistych oraz wyborów. Na wniosek ¼ części członków organu uchwalającego winno być zarządzone głosowanie tajne. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, o ile w poszczególnych przypadkach przepisy nie stanowią inaczej.

(2) W razie wstrzymywania się od głosowania, odbywa się głosowanie powtórne, przyczem wstrzymujących się w powtórnym głosowaniu, uważa się za głosujących za wnioskiem.

(3) W razie równości głosów przewodniczący może zarządzić powtórne głosowanie, lub też przeważa głos przewodniczącego.

§ 16. (1) Jeżeli w sprawie interesowany jest materialnie sołtys, podołtys, radny gromadzki lub jego zastępca, nie może on być obecny przy rozważaniu sprawy i w głosowaniu nad nią brać udziału. Postanowienie to stosuje się również, jeżeli interesowani są ich małżonkowie, krewni lub powinowaci pierwszych trzech stopni, osoby pozostające pod opieką, przysposabiający bądź przysposobiony, albo jeżeli chodzi o sprawę, w której pomiędzy sołtysiem, podołtysiem, radnym gromadzkim lub jego zastępcą a osobą trzecią zachodzi stosunek zastępstwa prawnego.

(2) Uchwały organu uchwalającego, powzięte w obecności osób, o których mowa w ustępie pierwszym, może wy-

Rozdział IV.

Sołtys.

dział powiatowy unieważnić. Ma zaś obowiązek to uczynić na wniosek osoby interesowanej, zgłoszony w ciągu 30 dni po powzięciu danej uchwały.

§ 17. (1) Z każdego zebrania organu uchwalającego sporządza się protokoły, które wpisuje się do specjalnej księgi uchwał, przechowywanej pod zamknięciem w siedzibie urzędowej gromady.

(2) Protokół zebrania podpisuje sołtys, dwóch wybranych z pośród obecnych członków organu uchwalającego oraz osoba prowadząca protokół.

(3) Uchwały, obchodzące całą gromadę, a nie nadające się do indywidualnego doreczania, sołtys podaje do publicznej wiadomości mieszkańców gromady.

(4) Mieszkaniec gromady może za zgodą i pod kontrolą sołtysa przeglądać protokoły posiedzeń organu uchwalającego i dokonywać odpisów tych protokółów.

§ 18. (1) Organ uchwalający powołuje komisje:

- 1) rewizyjną w każdej gromadzie,
- 2) gospodarczą w gromadzie, posiadającej budżet, majątek, dobro, zakład lub przedsiębiorstwo,
- 3) drogową, sanitarną, opieki społecznej i inne w miarę uznanej potrzeby.

(2) W skład komisji mogą być powoływani mieszkańcy gromady, którym w myśl art. 4 służy prawo wybieralności do organów ustrojowych związków samorządowych.

(3) Członkowie komisji gromadzkich pełnią swe funkcje honorowo.

§ 19. (1) W skład komisji rewizyjnej wchodzi 3 — 5 członków, którzy wybierają z pośród siebie przewodniczącego i sekretarza.

(2) Do gromadzkiej komisji rewizyjnej powinny być wybrane osoby, umiejące czytać i pisać.

(3) Kadencja komisji rewizyjnej biegnie równoległe z kadencją sołtysa.

§ 20. (1) Komisja rewizyjna jest stałym organem gromady w zakresie kontroli działalności finansowej i gospodarczej sołtysa.

W szczególności do zadań komisji rewizyjnej należy:

1) corocznie zbadanie rocznego sprawozdania z wykonania budżetu lub uchwał organu uchwalającego o przeznaczeniu dochodów gromadzkich oraz przedstawienie organowi uchwalającemu swojej opinii i wniosków;

2) badanie corocznie zamknięcia rachunkowego za ubiegły okres budżetowy oraz zgłoszenie organowi uchwalającemu swojej opinii i wniosków;

3) badanie prawidłowości i zgodności z zasadami oszczędności wydatków i dochodów oraz badanie prawidłowości czynności kasowych i rachunkowych w zakładach i przedsiębiorstwach.

Rewizja gospodarki gromady winna odbywać się przynajmniej w odstępach kwartalnych.

(2) Komisja rewizyjna obowiązana jest składać ze swej działalności sprawozdania organowi uchwalającemu.

Wyniki czynności komisji rewizyjnej referuje na posiedzeniu organu uchwalającego przewodniczący komisji lub członek komisji przez niego wyznaczony.

Przed wniesieniem pod obrady sprawozdania i wniosków komisji rewizyjnej rozpatrzyć je musi sołtys i udzielić przewodniczącemu komisji rewizyjnej swych wyjaśnień w ciągu 2 tygodni.

Dopóki organ uchwalający nie rozpatrzy sprawozdania i wniosku komisji rewizyjnej, mają one charakter poufny i w stosunku do nich przewodniczący komisji rewizyjnej i jej członkowie obowiązani są dochować tajemnicy urzędowej.

(3) Nad należyta działalnością komisji rewizyjnych czuwa wójt i wydział powiatowy, który może poruczać komisji za pośrednictwem jej przewodniczącego określone czynności z zakresu kontroli, wzywać go do składania sprawozdań i wyjaśnień oraz delegować swego przedstawiciela na posiedzenia komisji.

§ 21. W skład komisji gospodarczej, obok 2 członków, powołanych na czas kadencji sołtysa przez organ uchwalający, wchodzi z urzędu sołtys i podsołtys.

Organ uchwalający większością 2/3 głosów może odwołać z komisji wybranych przez siebie członków.

Komisja gospodarcza współdziała z sołtysem w zarządzaniu majątkiem, dobrem, przedsiębiorstwami i urządzeniami gromadzkimi.

Do art. 20.

§ 22. (1) Sołtys, jako organ wykonawczy gromady:

1) na zasadach, ustalonych przez organ uchwalający:
a) zarządza majątkiem i dobrem gromadzkim, urządzeniami, zakładami i przedsiębiorstwami gromadzkimi oraz dochodami gromady, dbając przytem w szczególny sposób o całość i nienaruszalność majątku nieruchomego gromady;

b) prowadzi gospodarkę gromady zgodnie z budżetem lub uchwałami organu uchwalającego, dotyczącymi przeznaczenia dochodów gromady;

c) przedstawia organowi uchwalającemu sprawozdania z pobranych i wydatkowanych sum;

d) dokonywa poboru dochodów na cele gromady oraz nadzoruje wykonywanie świadczeń w naturze, pobieranych na cele gromady;

e) prowadzi kasowość i rachunkowość gromady;

2) a) przygotowuje na zebranie organu uchwalającego wnioski, dotyczące potrzeb gromady, zwołuje zebrania organu uchwalającego, ustala porządek ich obrad oraz przewodniczy i utrzymuje porządek na zebraniach;

b) wykonywa uchwały organu uchwalającego, z zachowaniem przepisów art. 24 ust. (3), nakładających na sołtysa obowiązek wstrzymywania wykonania niektórych uchwał;

3) reprezentuje gromadę nazewnątrz, a w szczególności:
a) występuje w sprawach gromady wobec władz i osób prywatnych;

b) podpisuje korespondencję w imieniu gromady;

c) na podstawie prawomocnych uchwał organu uchwalającego przyjmuje i zwalnia pracowników gromadzkich oraz nadzoruje ich czynności;

4) zarządza sprawami, należącymi do zadań, które zostały dobrowolnie przez gromadę przejęte lub jej przez gminę przekazane;

5) wydaje w przypadkach niecierpiących zwłoki, np. wywołanych klęską żywiołową lub zjawiskami atmosferycznymi, zarządzenia o pociągnięciach mieszkańców gromady do bezpłatnych świadczeń, stosownie do posiadanych przez nich środków pociągowych oraz możliwości dostarczenia robotnika (art. 23 ust. 3);

6) załatwia wszelkie sprawy gromady, niezastrzeżone organowi uchwalającemu.

(2) Dokumenty w sprawach, które mogą zobowiązywać gromadę wobec osób trzecich lub pełnomocnictwa, muszą być, z powołaniem się na właściwą uchwałę organu uchwalającego i na ewentualnie potrzebne zatwierdzenie wydziału powiatowego podpisane, w imieniu gromady przez sołtysa i 2 członków komisji gospodarczej lub 2 członków organu uchwalającego.

§ 23. Sołtys winien prowadzić:

(1) 1) wykaz majątku, a w województwach południowych i dobra gromady oraz wykaz osób, mających prawo do korzystania z dobra gromadzkiego,

2) książkę uchwał organu uchwalającego oraz aktualny wykaz osób, uprawnionych do uczestniczenia w zebraniach organu uchwalającego,

3) książki kasowo-rachunkowe w gromadach prowadzących gospodarkę pieniężną,

4) książkę kontroli świadczeń osobistych i rzeczowych, o ile takie wprowadzone zostaną w gromadzie,

(2) Nadto wydział powiatowy może zarządzić prowadzenie książek:

1) kontroli osób, korzystających z noclegów w gromadzie,

2) zarządzeń.

(3) Do sołtysa należy przechowywanie dokumentów i akt gromadzkich.

(4) Nadto sołtys winien przechowywać książeczkę oszczędnościową, czy też czekową instytucji, w której gromada lokuje swoje fundusze oraz gotówkę na bieżące wydatki gromady i inne dokumenty pieniężne lub majątkowe.

(5) Wymienione książki i dokumenty oraz gotówkę na bieżące wydatki należy przechowywać pod zamknięciem, od którego klucze winny znajdować się w rękach sołtysa.

§ 24. (1) Przed mieszkaniem sołtysa winna znajdować się tablica z napisem: „Sołtys gromady.....”, a ponadto tablica do wywieszania ogłoszeń.

(2) Jeżeli gromada posiada własny lokal urzędowy wyszera się przed nim napis: „Urząd gromadzki“.

(3) Napisy powinny być sporządzone w języku polskim. W gminach wiejskich, położonych na obszarach, wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 724) mogą być na

Przy odległości siedziby sołtysa od urzędu gmin- nego nie przekraczającej 5 klm., przy liczbie ludn.		Najwyższe wynagrodze- nie mie- siężne	Przy odle- głości od 5—10 klm. wysokość	10—20 klm.	ponad 20 klm.
do 100 mieszk.		5 zł.	15%	wynagrodzenie zwiększa się o	25%
od 100 „ 200 „		7 „		20%	
„ 200 „ 400 „		10 „			
„ 400 „ 1.000 „		15 „			
„ 1.000 „ 2.000 „		20 „	10%	15%	20%
ponad 2.000 „		30 „			

(2) W gromadach, posiadających przedsiębiorstwa, znaczniejszy majątek lub dobro gromadzkie, powyższe stawki wynagrodzenia mogą być podwyższone do 50% w zależności od wielkości majątku i dobra gromadzkiego lub też dochodów brutto, płynących z tego źródła.

(3) W wyjątkowych przypadkach wojewoda na wniosek wydziału powiatowego może przyznać sołtysowi wyższe uposażenie, a w szczególności, o ile gromada posiada duży majątek, zakłady lub przedsiębiorstwa, zarządzanie którymi zabiera wiele czasu sołtysowi, gdy rozległość zabudowań gromady jest wyjątkowo wielką lub też w dużych gromadach letniskowych.

(4) W wypadku choroby sołtysa lub innych przeszkód w urzędowaniu, trwających dłużej niż miesiąc, sołtys nie otrzymuje wynagrodzenia, które za ten czas przysługuje podsołtysowi.

(5) Wynagrodzenie sołtysa płatne jest miesięcznie zdołu.

§ 26. Z wynagrodzenia, obliczonego zgodnie z § 25 potrąca się równowartość świadczeń, otrzymywanych przez sołtysa od gromady, a ustaloną przez organ uchwalający i zatwierdzoną przez wydział powiatowy. Wartość świadczeń, otrzymywanych przez sołtysa, nie może przekraczać określonych w § 25 norm wynagrodzenia.

§ 27. Podsołtys wchodzi we wszystkie uprawnienia i obowiązki sołtysa w przypadkach niemożności pełnienia przez niego obowiązków z powodu choroby, nieobecności na obszarze gromady, nieobsadzenia stanowiska sołtysa, zawieszenia sołtysa w urzędowaniu lub innej przyczyny, stanowiącej przeszkodę w urzędowaniu sołtysa.

Stosunki prywatno - prawne sołtysa, podsołtysa, radnych gromadzkich i zastępców — z gromadą.

Do art. 22.

§ 28. Sołtys, podsołtys, radny gromadzki i zastępcy radnych nie mogą poza wyjątkami, dopuszczalnymi w myśl art. 9, wchodzić z gromadą bezpośrednio lub pośrednio w stosunki prawne w charakterze kontrahenta, z których wynikałyby dla tych osób korzyści materialne. Osoby te w szczególności nie mogą zawierać z gromadą aktów prawnych, które pociągają za sobą jakiegokolwiek zobowiązania dla gromady, jak: kupna - sprzedaży, pożyczki oprocentowanej, umów w sprawie dostawy, dzierżawy, najmu rzeczy, spółki i t. p.

§ 29. Wydział powiatowy zatwierdzi, bądź wyrazi zgodę na zamierzoną transakcję pomiędzy osobami, wymienionymi w § 28, a gromadą w sprawie dostawy w myśl art. 9 ust. (1) jedynie w przypadku, gdy przemawiają za tem ważne względy miejscowe, w szczególności, gdy w danej miejscowości brak jest odpowiednich dostawców, a transakcja wyklucza uprzywilejowane warunki dla wymienionych w § 28 osób oraz kolizję ich interesów z interesem gromady, ponadto zaś, gdy co do warunków transakcji nastąpi uprzednio porozumienie sołtysa z wydziałem powiatowym.

Utrata stanowisk sołtysa, podsołtysa oraz mandatu radnego.

§ 30. (1) O utracie stanowiska przez sołtysa i podsołtysa lub zawieszenie go w wykonywaniu urzędu w przypad-

podstawie uchwały rady gminnej, umieszczone obok napisu w języku polskim, figurującego na pierwszym miejscu, takie same napisy również w języku, dopuszczonym w pismach i podaniach do władz na tych obszarach.

§ 25. (1) Uchwała organu uchwalającego o przyznaniu sołtysowi wynagrodzenia z funduszu gromady nie może przekraczać następujących norm:

kach, przewidzianych w art. 7 orzeka wydział powiatowy.

(2) Utratę mandatu przez radnego gromadzkiego lub zawieszenie go w sprawowaniu mandatu, w przypadkach, przewidzianych w art. 7, stwierdza sołtys, który przedtem obowiązywał jest porozumieć się z wójtem.

(3) Postanowienia ust. (1) i (2) paragrafu niniejszego mają analogiczne zastosowanie przy orzekaniu w przypadkach wymagających zastosowania postanowień art. 9 do sołtysa, podsołtysa, radnych gromadzkich lub zastępców radnych.

Rozdział V.

Zasady gospodarki gromadzkiej.

Do art. 23.

§ 31. (1) Środki na zaspokojenie swych potrzeb gromada czerpie:

- 1) z dochodów z majątku gromady,
- 2) z dochodów z dobra gromadzkiego (w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim),
- 3) z opłat za korzystanie z zakładów, przedsiębiorstw i urzędzeń gromadzkich,
- 4) ze świadczeń w naturze,
- 5) z dochodów ze świadczeń podatkowych, przekazanych gromadzie przez gminę,
- 6) z dotacji gminy,
- 7) z dochodów z dzierżawy prawa polowania i rybołówstwa, przekazanych gromadzie za zgodą zainteresowanych,
- 8) ze składek dobrowolnych mieszkańców gromady,
- 9) z innych źródeł dochodowych.

§ 32. Przy wymiarze świadczeń w naturze na cele publiczne gromady mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 2, 4, 6, 7, 8, 9 i 11 — rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia o wykonaniu ustawy o świadczeniach w naturze.

§ 33. (1) Dochód, otrzymywany przez gromadę, może być użyty tylko na cele wymienione w niniejszym rozporządzeniu.

(2) Przeznaczenie dochodu gromady na cele publiczne niewymienione w rozporządzeniu, może nastąpić jedynie na mocy uchwały organu uchwalającego gromady, zatwierdzonej przez wydział powiatowy po zasięgnięciu opinii rady gminnej.

§ 34. W razie określenia udziału gromady w wykonywaniu zadań obowiązkowych w trybie art. 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 846), dochód gromady powinien być użyty w pierwszym rzędzie na wynikające stąd zadania.

§ 35. Zarząd majątkiem i dobrem gromadzkim odbywa się z zachowaniem następujących zasad:

1. Wszelka nieruchoma i ruchoma własność gromady, dobro gromadzkie, jak również prawa i przywileje gromady oraz jej zobowiązania finansowe i ciężary natury prywatno-prawnej winny być spisane (zinwentaryzowane).

2. Gromady, posiadające majątek i dobro gromadzkie lub gromadzkie urzędnia, zakłady i przedsiębiorstwa, mają obowiązek ponosić odpowiednie koszty, potrzebne dla utrzymania ich w całości i dobrym stanie.

3. Każda kategoria majątku i dobra gromadzkiego, jak też zakłady, urzędnienia i przedsiębiorstwa gromadzkie, winny być tak zarządzane i użytkowane, aby przynosiły dochód na potrzeby gromady lub pożytki gospodarce jej mieszkańcom.

§ 36. Wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym, ustala w miarę potrzeby bliższe zasady gospodarki poszczególnych użytków gospodarki gromadzkiej, jak np.: roli, łąk, pastwisk, ogrodów, sadów i t. p., nie naruszając jednak w niczem uprawnień osób trzecich, wynikających z aktów nadawczych, tabel likwidacyjnych i innych tytułów prawnych, a także niewątpliwego zwyczaju. Uprawnienie to może wojewoda, przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym, w poszczególnych przypadkach przekazywać do odwołania wydziałom powiatowym.

§ 37. (1) Organ uchwalający jest obowiązany do podjęcia w ramach obowiązujących przepisów uchwał, określających zasady zarządu i użytkowania majątku gromadzkiego, a w szczególności:

1) czas ochronny i sposób stopniowego zagospodarowania majątku gromadzkiego,

2) zabezpieczenie majątku gromadzkiego przed wyniszczeniem, np. wskutek pasania na niem pewnych rodzajów inwentarza żywego, wybierania piasku, gliny, kamienia, wycieniania drzew i t. p.,

3) opłaty za korzystanie z majątku gromadzkiego.

(2) Zarząd i użytkowanie dobra gromadzkiego w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim reguluje organ uchwalający z zastrzeżeniem, że odpowiednie uchwały zostaną podjęte z zachowaniem miejscowych przepisów (§ 68 ust. gm. kraj. z dnia 12 sierpnia 1866 r. Dz. U. Kr. Nr. 19).

§ 38. (1) W sprawach, wynikających z powyższych postanowień, a dotyczących dobra gromadzkiego, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu administracyjnym. Odwołania w tych sprawach należy kierować do wydziału powiatowego, za pośrednictwem zarządu gminnego.

(2) Do przymusowego poboru przez organ gminy opłat za korzystanie z dobra gromadzkiego, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu przymusowym w administracji.

§ 39. Oddawanie inwestycji, robót i dostaw gromadzkich, które nie są wykonywane w zarządzie gromady, gminy lub wydziału powiatowego oraz wydzierżawienie majątku, dobra lub przedsiębiorstw gromadzkich, jak: cegielnie, młyny i t. p., powinno się odbywać w drodze przetargu publicznego, w zakresie ustalonym przez wydział powiatowy.

§ 40. Do wydzierżawiania gromadzkich nieruchomości rolnych, wśród dających jednakowe lub niewiele się różniące warunki dzierżawy, mają pierwszeństwo bezrolni mieszkańcy gromady, a następnie małorolni, posiadający do 2 ha ziemi ornej.

§ 41. Na zabezpieczenie wykonania warunków umowy winna być pobierana kaucja w gotówce lub papierach wartościowych w wysokości 5 — 10% sumy objętej umową, lokowana w publicznej instytucji kredytowej.

Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadku oddawania w dzierżawę ziemi gromadzkiej bezrolnym i małorolnym do 2 ha.

§ 42. Wydział powiatowy władny jest, w ramach obowiązujących przepisów:

1) określić, które inwestycje, dostawy i roboty gromadzkie oraz dzierżawy majątku, dobra i przedsiębiorstw gromadzkich mogą być oddawane bez przetargu publicznego;

2) uchwalić regulamin przeprowadzania przetargów gromadzkich, który powinien określać sposób spisywania protokołów uczestnictwa delegata władzy nadzorczej, sporządzania umów w wyniku przetargów, pobierania i lokowania kaucji;

3) ustalić zasady gospodarce, obowiązujące przy dawaniu z wolnej ręki inwestycji, robót i dostaw gromadzkich oraz dzierżawy majątku, dobra lub przedsiębiorstwa gromadzkiego.

§ 43. (1) Gospodarkę pieniężną prowadzą gromady na podstawie budżetu, który stanowi gospodarczy plan gromady.

(2) Wydział powiatowy po wysłuchaniu opinii rady gminnej:

1) określa, które gromady nie prowadzą gospodarki pieniężnej i wolne są od uchwalania budżetu;

2) zezwala gromadom, o niedużej gospodarce pieniężnej, na zastąpienie budżetów zwyczajnymi uchwałami, co do użytkowania swych dochodów.

§ 44. (1) Budżet gromady winien obejmować wszystkie wydatki, wynikające z prowadzonej przez gromadę działalności zarówno w zakresie jej własnych zadań, jak i zadań gminy przekazanych lub powierzonych, do spełniania gromadzie oraz wszystkie dochody, mające wpłynąć na rzecz gromady.

(2) Jeżeli w ciągu roku budżetowego zajdzie potrzeba zwiększenia lub zmniejszenia poszczególnych kredytów, przewidzianych w budżecie, winna w tym celu zapaść uchwała organu uchwalającego.

§ 45. (1) Przedsiębiorstwa gromadzkie winny być obejmowane budżetem ogólnym, w którym należy również przewidywać wydatki na tworzenie funduszy renowacyjnych przedsiębiorstw gromadzkich.

(2) Większe przedsiębiorstwa, na żądanie wydziału powiatowego, winny posiadać odrębne budżety przedsiębiorstw. W takim przypadku nadwyżka dochodów nad wydatkami winna być wykazana w budżecie ogólnym gromady po stronie dochodowej, a niedobór po stronie rozchodowej.

§ 46. Przedsiębiorstwa gromadzkie, przynoszące straty w ciągu lat czterech, muszą być zlikwidowane.

§ 47. (1) Wydatki gromady mogą być dokonywane jedynie w granicach uzyskiwanych wpływów i nie mogą przekroczyć sum, przewidzianych w budżecie.

(2) Wydatki zwyczajne gromady nie mogą być pokrywane z dochodów nadzwyczajnych.

(3) Wszelkie kredyty, przewidziane w budżecie, wygasają z dniem 31 marca; po tym dniu nie wolno dokonywać żadnych nowych wydatków na poczet kredytów ubiegłego okresu budżetowego, ani też nie wolno zapisywać na rachunek tego budżetu zaległych dochodów.

(4) Niezapłacone z ubiegłego roku budżetowego zobowiązania należy wprowadzić do budżetu roku bieżącego

§ 48. (1) Opracowanie preliminarza budżetowego należy do sołtysa, przy współudziale komisji gospodarczej.

(2) Projekt preliminarza przed wniesieniem go na obrady organu uchwalającego winien być:

1) przez okres najmniej dwutygodniowy wyłożony do przejrzania i poczynienia zastrzeżeń przez mieszkańców gromady, uprawnionych do wybierania do organów samorządowych (art. 3 ustawy), o czym sołtys ogłasza w gromadzie;

2) przedstawiony wójtowi, łącznie z zastrzeżeniami, wniesionymi przez mieszkańców gromady, od którego sołtys zasięga opinii.

§ 49. (1) Budżet gromady winien być uchwalony w takim terminie, aby do dnia 1.XII mógł być nadesłany wójtowi w 2 egz.

Dotyczy to również uchwał organów uchwalających w sprawie przeznaczenia dochodów, o ile gromada zwolniona jest w myśl § 43 ust. (2) pkt. 2 od obowiązku układania budżetu.

(2) W razie, gdyby organ uchwalający uchwał budżetowych w oznaczonym terminie nie powziął, sołtys przedstawia wójtowi projekt opracowany przy współudziale Komisji Gospodarczej.

§ 50. (1) Wójt, po zbadaniu, czy przedstawione przez gromady preliminarze budżetowe lub uchwały zastępcze (§ 43 ust. (2) pkt. 2) czynią zadość przepisom niniejszego rozporządzenia; preliminarze budżetowe i uchwały zastępcze (§ 43 ust. (2) pkt. 2): 1) wymagające zatwierdzenia razem z budżetem gminy przesyła wydziałowi powiatowemu, dołączając opinię rady gminnej; 2) pozostałe zaś zwraca gromadzie.

§ 51. (1) Budżet gromady wymaga zatwierdzenia wydziału powiatowego w przypadkach, gdy:

1) zawiera wydatki na cele niewymienione przepisami §§ 2, 3, 4, 5, 34 niniejszego rozporządzenia;

2) zawiera wydatki lub dochody, opierające się na uchwałach organu uchwalającego, podlegającej zatwierdzeniu na podstawie przepisów art. 24 ust. (2) niniejszego rozporządzenia lub innych przepisów prawnych;

3) jeżeli koszt utrzymania dobra, majątku gromadzkiego lub urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich są większe od osiągniętych z nich dochodów.

(2) Wydział powiatowy wyda decyzję w trybie określonym postanowieniami §§ 60 i 61.

(3) W tym samym zakresie co do budżetu gromady mają powyższe przepisy również zastosowanie do wszelkich uchwał organów uchwalających, podejmowanych w sprawie dochodów i wydatków gromady bez względu na to, czy gromada prowadzi gospodarękę pieniężną na podstawie budżetu.

§ 52. (1) Z wykonania budżetu gromady oraz uchwał, dotyczących przeznaczenia dochodów gromady nie objętych budżetem, sołtys przygotowuje sprawozdanie, które przed wniesieniem na obrady organu uchwalającego podlega wyłożeniu do publicznego wglądu w sposób określony § 48 ust. (2) pkt. 1.

Po rozważeniu sprawozdania i dotyczącej go opinii komisji rewizyjnej przez organ uchwalający, sołtys przesyła je w 2 egz. do dnia 1 lipca wójtowi, dołączając doń uchwałę co do przyjęcia lub odmowy przyjęcia rocznego sprawozdania rachunkowego przez organ uchwalający.

(2) Otrzymałe sprawozdanie gromadzkie wójt przedstawia wydziałowi powiatowemu razem ze sprawozdaniem rachunkowym z wykonania budżetu gminy, dołączając opinię zarządu gminnego.

§ 53. (1) Gotówkę gromady należy przechowywać w gminnej kasie pożyczkowo-oszczędnościowej, komunalnej kasie oszczędności, Pocztowej Kasie Oszczędności lub spółdzielczej instytucji kredytowej.

(2) Wydział powiatowy określi wysokość kwoty, którą sołtys może stale u siebie posiadać na drobne wydatki.

§ 54. Gromady, zatrudniające stale płatną siłę biurową w zakresie biurowości, kasowości i rachunkowości, mogą stosować przepisy rachunkowe, dotyczące gmin wiejskich.

§ 55. (1) Rachunkowość gromady, na podstawie uchwały organu uchwalającego, za zgodą zarządu gminnego oraz wydziału powiatowego może być prowadzona w zarządzie gminnym za omówieniem wynagrodzeniem, które nie przekroczy 5% rocznych zwyczajnych wydatków gromady.

(2) O ile rachunkowość gromady prowadzona jest w zarządzie gminnym, wówczas sołtys prowadzi tylko kwitariusze i ksiązkę kasową, w której sekretarz lub rachmistrz gminy kwituje otrzymane do zaksięgowania dowody kasowe: przychodowe i rozchodowe.

Dokumenty kasowe, po ukończeniu roku obrachunkowego, a księgi kasowe i kasowo-rachunkowe po ich zakończeniu, są przechowywane w zarządzie gminnym.

§ 56. Wydział powiatowy, zachowując obowiązujące przepisy, określi:

1) sposób sporządzania budżetu i rocznego sprawozdania rachunkowego gromady,

2) zasady kasowości i rachunkowości gromad.

Rozdział VI.

Nadzór nad gromadą.

Do art. 24 — (w łączności z art. 19 ust. (6), 20 ust. (9), 23 ust. (8) i (9)).

§ 57. Wydział powiatowy, jako władza nadzorcza nad gromadami:

1) nadzoruje działalność gromady, przy pomocy własnych organów, przyczem przynajmniej raz na trzy lata dokonuje rewizji gospodarki każdej gromady;

2) reguluje sposób wykonywania przez wójta bezpośredniego nadzoru nad działalnością organów gromady.

§ 58. Uchwały organu uchwalającego w sprawach, wymienionych w § 10 pkt. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, § 33 ust. (2) nabierają mocy prawnej po zatwierdzeniu ich przez wydział powiatowy.

§ 59. (1) Uchwały, podlegające zatwierdzeniu, winny być w ciągu dni piętnastu, po ich powzięciu, przedstawione wójtowi, który łącznie z opinią rady gminnej, przesyła je wydziałowi powiatowemu, przed upływem 30 dni, od chwili otrzymania uchwał od gromady.

(2) Wydział powiatowy, jest władny nałożyć na sołtysa obowiązek nadsyłania do wglądu również innych ważniejszych uchwał.

§ 60. (1) Wydział powiatowy wyda swą decyzję w sprawie zatwierdzenia, w ciągu 60 dni; w razie zaś, gdyby przedstawiona mu uchwała wymagała wyjaśnienia lub uzasadnie-

nia, zażąda jej uzupełnienia w ciągu tygodnia, licząc w obu przypadkach od dnia otrzymania uchwały przez wydział powiatowy.

2) Gdyby z zachowaniem powyższych terminów nie doręczono gromadzie zawiadomienia o odmowie zatwierdzenia, ani nie zwrócono uchwały do uzupełnienia, uważa się uchwałę z upływem 90 dni, po otrzymaniu jej przez wójta, za zatwierdzoną.

(3) Wydaną w trybie nadzoru decyzję wydziału powiatowego sołtys powinien w ciągu 14 dni, od chwili jej otrzymania, zakomunikować organowi uchwalającemu, przez ogłoszenie jej treści na zebraniu organu uchwalającego.

§ 61. (1) Od decyzji wydziału powiatowego służy gromadzie w ciągu 14 dni, po jej ogłoszeniu na zebraniu w każdym zaś razie nie później, niż przed upływem 28 dni od chwili doręczenia decyzji sołtysowi, prawo wniesienia odwołania do wojewody, który orzeka ostatecznie, przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

(2) Wniesienie odwołania w sprawach, dotyczących uchwał organu uchwalającego, może nastąpić tylko na podstawie uchwały tego organu, upoważniającej sołtysa do wniesienia odwołania.

§ 62. Przeciw decyzjom starosty:

1) wydawanym z tytułu przysługujących mu ustawowych uprawnień nadzorczych nad sołtysiem, prawo wniesienia odwołania służy sołtysowi w ciągu 14 dni po doręczeniu lub ogłoszeniu mu decyzji.

2) rozwiązującym radę gromadzką mogą wnieść odwołanie jedynie radni, w liczbie stanowiącej więcej, niż połowę ustawowej liczby radnych.

§ 63. (1) Wójt, z tytułu bezpośredniego nadzoru nad działalnością organów rady, ma prawo bezpośredniego wejścia w tok jej gospodarki i obowiązany jest czuwać, ażeby majątek i dobro gromadzkie nie były narażane na szkody i uszczuplane oraz, ażeby dochody gromady i świadczenia, pobierane na jej korzyść, były wydatkowane zgodnie z przepisami i przeznaczeniem.

(2) W przypadku stwierdzenia, że działalność gromady jest niezgodna z przepisami, nieprawidłowa lub niecelowa, wójt ma prawo zwrócić na to uwagę sołtysa i organu uchwalającego ze wskazaniem terminu usunięcia uchybień, w razie zaś bezskuteczności — obowiązany jest donieść o tem niezwłocznie wydziałowi powiatowemu.

(3) Wójt lub delegowany przezeń członek zarządu gminnego, obowiązany jest przynajmniej raz w roku dokonać szczegółowej rewizji gospodarki gromady i z jej przebiegu przedstawić sprawozdanie wydziałowi powiatowemu, łącznie z opinią rady gminnej.

(4) W razie stwierdzenia uchybień służbowych sołtysa (podsoltysa) wójt przedstawia wniosek staroście powiatowemu o ukaranie winnego w myśl art. 24 ust. (5).

§ 64. Uprawnienia starosty powiatowego, przewidzianego w art. 24 ust. 5, dotyczą działalności sołtysów i podsoltysów zarówno w zakresie gospodarki gromady (art. 20 ust. 7), jak i czynności wykonawczych w sprawach administracji samorządowej i rządowej (art. 20 ust. 8).

§ 65. Grzywny, o których mowa w art. 24 ust. (5) wpływają do kasy gminy wiejskiej.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

§ (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie tracą moc postanowienia §§ 15, 16, 17, 20, 21 — I rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 577); § 22 — II rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15.XII.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 769) i §§ 12, 15, 18, 19, 20, 21, 22 — III rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2.VIII.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 688).

Sprawy bieżące

ZORGANIZOWANIE POBORU PODATKU GRUNTOWEGO PRZEZ SOŁTYSÓW.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do p. p. Wojewodów województw centralnych, wschodnich i zachodnich (z wyjątkiem śląskiego), oraz starostów powiatowych tych województw pismo okólne Nr. SF. 3-24-2 z dn. 6 maja 1936 r. treści następującej:

„W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu Nr. 10 za rok bieżący, ogłoszony został okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 18 kwietnia 1936 r. L. D. V. 5175/1/36 w sprawie poboru na obszarze województw centralnych i wschodnich oraz poznańskiego i pomorskiego przez sołtysów przy współudziale delegowanych urzędników skarbowych I raty podatku gruntowego za rok bieżący, przypadającej od drobnych rolników, dla których wymiar raty wraz z progresją i dodatkami samorządowymi nie przekracza kwoty 200 zł.

Pobór podatku gruntowego będzie dokonywany w punktach poboru na warunkach powołanego okólnika bez odsetek do dnia 30 maja r. b.

Wymienieni płatnicy będą mogli uiszczać w punktach poboru do rąk delegowanych urzędników również wszelkie inne daniny skarbowe oraz te należności obcych wierzycieli, co do których wszczęta została egzekucja, przyczem zamiast pełnych kosztów egzekucji, pobierane będą tylko koszta upomnienia.

Celem zachęcenia sołtysów do jaknajszerszej pomocy w tej akcji, Ministerstwo Skarbu przyznało im specjalne wynagrodzenie w wysokości 1% należności, przypadających na rzecz Skarbu Państwa z tytułu I raty podatku gruntowego za r. 1936, zainkasowanych przez sołtysów i wpłaconych w ciągu miesiąca maja r. b. bezpośrednio do kasy urzędu skarbowego lub do rąk urzędnika delegowanego do akcji poborowej oraz 1/2% kwot, pobranych dla Skarbu przez urzędnika skarbowego w punkcie poboru od płatników danej miejscowości.

Zapoczątkowana przez Ministerstwo Skarbu akcja poboru podatku gruntowego w myśl powołanego wyżej okólnika ma na celu ułatwienie drobnym rolnikom, zamieszkującym zdala od siedziby urzędów skarbowych, wpłaty podatku w ich miejscu zamieszkania, a tem samem przyspieszenia wpływów do kas urzędów skarbowych i zmniejszenie zaległości podatkowych.

Realizacja tych zamierzeń w dużym stopniu zależy będzie od współdziałania w tej akcji zarządów gmin i sołtysów.

Współdziałanie to wyrażać się powinno między innymi w przeprowadzeniu odpowiedniej propagandy wśród drobnych rolników oraz w podaniu do wiadomości tych rolników:

1) że I rata podatku gruntowego za rok bieżący będzie pobierana w punktach poboru do 30 maja r. b. na warunkach omawianego okólnika bez odsetek oraz że w razie niedokonania wpłaty podatku w tym terminie, odsetki będą pobierane od dnia 1 maja r. b.;

2) że od tych danin i należności obcych wierzycieli, co do których były wszczęte kroki egzekucyjne, zamiast pełnych kosztów egzekucyjnych, będą pobrane w punktach poboru przez delegowanych urzędników tylko koszta upomnienia;

3) miejscowości wyznaczonych jako punkty poboru oraz przydzielonych do tych punktów wsi, kolonji i t. p.;

4) w którym dniu, w jakich godzinach i w jakim lokalu będzie delegowany urzędnik przyjmował od zgłaszających się płatników należności podatkowe.

Celem zapewnienia jak największych wyników akcji poboru podatku gruntowego na powyższych zasadach — P. P. Starostowie powinni porozumieć się bezpośrednio z naczelnikami urzędów skarbowych, dołożyć starań w celu spopularyzowania tej akcji, udzielić władzom skarbowym wszelkiej pomocy przy jej przeprowadzaniu, a zwłaszcza wydać odpowiednie zarządzenia i pouczenia, aby zarządy gminne i sołtysi współdziałały w omawianej akcji, sołtysi zaś w szczególności, aby wzięli jak najszerszy udział w inkasowaniu podatku gruntowego.

Ministerstwo prosi P. P. Wojewodów o zwrócenie szczególnej uwagi, aby zarządzenie niniejsze było na terenie podległego im województwa wykonane“.

DORĘCZANIE KORESPONDENCJI POCZTOWEJ W GMINACH WIEJSKICH.

Dnia 10 kwietnia 1936 r., Nr. SS. 55/23-1 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do niektórych Wojewodów następujące pismo:

„Ministerstwo Pocht i Telegrafów zwróciło się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o wydanie zarządzeń, mających na celu usprawnienie doręczania korespondencji pocztowej w tych gminach wiejskich, które nie są obsługiwane przez pracowników pocztowych. Obecnie na terenie tych gmin k o r e s p o n d e n c j a p r y w a t n a doręczana jest adresatom w ten sposób, że sołtysi lub posłańcy gromadzcy zgłaszają się po jej odbiór wprost na placówkach pocztowych i następnie doręczają adresatom. Natomiast k o r e s p o n d e n c j a u r z ę d o w a, przeznaczona dla mieszkańców wsi, jest doręczana za pośrednictwem urzędów gminnych.

Ministerstwo Pocht i Telegrafów proponuje, aby w przyszłości wszelka zarówno prywatna jak i urzędowa korespondencja, przeznaczona dla mieszkańców wsi, doręczana była bez pośrednictwa urzędów gminnych, t. j. wprost przez sołtysów, względnie posłańców gromadzkich, którzy zgłaszaliby się po odbiór tej korespondencji na właściwych placówkach pocztowych przynajmniej 3 razy na tydzień. Ponadto Zarząd Poczty umieściłby na budynkach sołectw skrzynki pocztowe, które sołtysi, względnie posłańcy gromad opróżnialiby przed udaniem się na pocztę, a wyjętą z nich korespondencję dostarczaliby placówkom pocztowym, wraz z pokwitowaniami odbioru korespondencji poleconej, doręczanej mieszkańcom.

Tego rodzaju reforma w dużym stopniu uspraw-

niłaby działalność służby pocztowej w gminach wiejskich, co miałyby donieść znaczenie kulturalne i gospodarcze, zwłaszcza, że obecny stan rzeczy jest niezadawalający. Z drugiej strony reforma ta stanowiłaby znaczne i pożądane w obecnych warunkach obciążenie gmin wiejskich.

Przed uregulowaniem omawianego zagadnienia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi Pana Wojewodę o rozważenie projektowanego powyżej rozwiązania i ewentualne zgłoszenie uwag. Ponadto Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi o rozważenie, czy na terenie tamt. województwa nie możnaby jeszcze przed uregulowaniem centralnem powyższej sprawy przeprowadzić dobrowolnego podjęcia się przez gromadę w myśl art. 17 ustęp (3) ustawy samorządowej doręczania całej korespondencji przez organy gromadzkie.

ZMIANA PRZEPISÓW O CENTRALNEJ KOMISJI OSZCZĘDNOŚCIOWO - ODDŁUŻENIOWEJ.

Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 roku (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 278) wprowadzone zostały zmiany, dotyczące Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej, której organizację i zakres działania regulują przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 roku o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 846), zmienionego dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 roku (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 506).

Zgodnie z powołanym dekretem, zmiany dotyczą organizacji Centralnej Komisji i polegają na poddaniu jej kompetencji Ministra Skarbu, a nie jak dotychczas — Prezesa Rady Ministrów. Dekret wprowadza ponadto dwóch zastępców Przewodniczącego Komisji, przyczem zarówno Przewodniczącego, jak i obu jego zastępców powołuje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Szczegółową organizację oraz tryb postępowania Centralnej Komisji Oszczędnościowo - Oddłużeniowej przy Ministrze Skarbu ustala Ministrowie Skarbu i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

WYKONANIE BUDŻETU POWIATOWEGO ZWIĄZKU SAMORZĄDOWEGO I BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH POW. ZAWIERCIAŃSKIEGO ZA ROK 1935/36 (WOJ. KIELECKIE)

Ubiegły rok budżetowy w dalszym ciągu wykazał naogół pomyślny stan finansowy P. Z. S. i tak: po stronie dochodów zwyczaj. preliminowano 552.721 zł., otrzymano 536.035 zł.

Jeśli chodzi o identyczne cyfry roku 1934/35, to przedstawiały się one następująco: preliminowano 530.523 zł., otrzymano 545.794 zł. Z porównania zatem obu wyż. wym. cyfr należy wyciągnąć ten wniosek, że aczkolwiek dochody w r. 1935/36 były nieco niższe w wykonaniu, niż je preliminowano, to nato-

ZMIANY W NADZORZE POLICYJNO - BUDOWLANYM.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 kwietnia 1936 roku (Dz. U. R. P. Nr. 37, poz. 284) odjęte zostały zarządom gmin wiejskich w powiatach: warszawskim, błońskim, mińskomazowieckim, grójeckim, sochaczewskim, pułtuskim i radzywińskim, uprawnienia do wydawania m. inn. pozwoleń na budowę, przebudowę i zmiany parterowych budynków mieszkalnych i budynków gospodarskich, które określone były w art. 391 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202). Odjęcie tych uprawnień odnosi się do osiedli na obszarze wymienionych powiatów, wyszczególnionych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 października 1935 roku o rozciągnięciu przepisów policyjno - budowlanych miejskich na niektóre osiedla gmin wiejskich na obszarze województwa warszawskiego (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 482).

Odjęte zarządom gmin wiejskich uprawnienia dzieli powołane rozporządzenie z dnia 21 kwietnia r. b. pomiędzy powiatowe władze administracji ogólnej oraz wydziały powiatowe, a mianowicie: powiatowym władzom administracji ogólnej zastrzega wykonywanie nadzoru nad budynkami istniejącymi i nowoznoszonemi, jeśli chodzi o prawo do wydawania zarządzeń, wstrzymujących roboty budowlane, wydziałom zaś powiatowym — przekazuje wszystkie pozostałe uprawnienia, przewidziane w art. 391 rozporządzenia o prawie budowlanem.

Odnośnie uprawnień wydziałów powiatowych, określonych w art. 389 punkt c) i d) prawa budowlanego, dotyczących wykonywania w miejscowościach wiejskich nadzoru nad budową i utrzymaniem budynków szkół powszechnych oraz wydawania w miejscowościach wiejskich zarządzeń w przedmiocie wstrzymywania robót i utrzymywania istniejących budynków, tudzież zarządzeń, mających na celu zapobieżenie zszpeceniu miejscowości lub krajobrazu — omawiane rozporządzenie odejmuje je wydziałom powiatowym na obszarze osiedli w przytoczonych powyżej powiatach województwa warszawskiego i zastrzega te uprawnienia powiatowym władzom administracji ogólnej.

Powołane rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 18 maja r. b.

miast jednak b. niewiele odbiegały od sum, otrzymanych w roku 1934/35. W każdym razie nieże wpływy, jak i przedewszystkiem z drugiej strony oszczędne gospodarowanie wywołało ten skutek, iż wykonanie budżetowe P. Z. S. wykazało również i w roku bież. nadwyżkę, a mianowicie: sumę 11.138,86 zł., w roku ub. nadwyżka ta była znacznie większa, wynosiła bowiem kwotę 54.738 zł.

Jeśli chodzi o poszczególne działy budżetowe, to przedewszystkiem podkreślić należy znacznie większe wpływy, uzyskane z tyt. opłat za korzystanie z urzędzeń i zakładów dobra publicznego, a przede wszystkim z opłat urzędowych za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa. W dziale tym prelimin. 24.753 zł., otrzymano 35.147 zł., ten pomyślny wynik w pierwszym rzędzie należy przypisać b. energicznej i owoc-

nej, jak widzimy w skutkach walce z potajemnym ubojem zwierząt, oraz dobrze zorganizowanej służbie weterynaryjnej.

Wpływy z 15% udziału w państw. pod. dochod. dopisały, preliminowano bowiem 45.000 zł., otrzymano 50.888 zł., zawiodły natomiast dodatki do podatków państwowych, a mianowicie: w miejsce przewidywanych 219.500 zł., otrzymano 174.255 zł., zwłaszcza nie dopisał dodatek do państwowego podatku przemysłowego, otrzymano bowiem 71.169 zł., podczas gdy preliminowano 115.000 zł. Podatki samostne tak, jak i w roku ub. wykazały niemal 100%-we wykonanie.

Dochody nadzwyczajne, oparte zresztą przeważnie na subwencjach i dotacjach, związanych z walką z bezrobociem w znacznym stopniu zawiodły, i tak: otrzymano 177.810 zł., podczas gdy preliminowano 449.500 zł.

Ogółem w dochodach zwyczajnych i nadzwyczajnych budżet P. Z. S. za r. 1935/36 opiewał na sumę 1.002.221 zł., wykonano go w globalnej kwocie 713.845,31 zł. Dla ilustracji należy podać jeszcze jeden fakt, a mianowicie, że z *tyt. egzekucji wpłynęło w ciągu 12-tu miesięcy tylko 2.115,10 zł.* W roku 1934/35 preliminowano ogółem dochodów zwyczajnych i nadzwyczajnych 748.482,17 zł., otrzymano 576.222,08 zł., z *tyt. egzekucji wpłynęło 8.219,80 zł.*

Jeśli chodzi o gminy wiejskie, to rok ubiegły dla tych związków był mniej pomyślny i tak np. ogółem dochody zwyczaj. prelimin. w sumie 517.006 zł., otrzymano 419.760,83 zł., dochody nadzwyczajne prelimin. 28.668 zł., otrzymano 11.846,73 zł., razem otrzymano 431.607,56 zł.

Wydatków, niestety, w tych ramach utrzymać nie dało się, mimo dość daleko posuniętych oszczędności i tak: preliminowano po stronie wydatków zwyczajnych 445.123 zł., wykonano 404.471,23 zł., wydatki nadzwyczajne preliminowano 100.551 zł., wykonano 69.181,56 zł. Razem wydano 473.652,79 zł., podczas gdy dochody wyniosły 431.607,56 zł. Ogółem zobowiązania krótkoterminowe gmin wiejskich wynoszą 421.602,70 zł., zobowiązania długoterminowe 150.321,44 zł., w tem jedna tylko gmina Żarki aż 124.682,04 zł.

Ogólna suma niedoborów budżetowych gm. wiejskich wynosi: 360.651,76 zł., w tem gm. Żarki 102.508,35 zł. i gm. Rokitno-Szlach. 98.072,03 zł., jedna tylko z gmin, a mianowicie: Siewierz wykazała nadwyżkę budż. w sumie 84 zł. 66 gr. Z pomiędzy

15-tu gmin wiejskich pow. zawierciańskiego otrzymały dwie gminy dochodów poniżej sumy 15.000 zł., jedna powyżej 75.000 zł., jedna ponad 50.000 zł. i dwie ponad 40.000 zł., pozostałe oscylują pomiędzy 20.000 i 30.000 zł.

Z akcji oddłużeniowej ma zamiar skorzystać siedem wiejskich gminnych związków samorządowych — odbije się to pomyślnie, niewątpliwie, na stanie finansowym zainteresowanych gmin, ostatecznie jednak równowagi budżetowej związki te nie osiągną.

Ratunku, jeśli chodzi o przyszłość najbliższą, szukać należy w dotacjach Wydziału Powiatowego na pokrycie niedoborów i w likwidacji, oraz zmianach granic niektórych gmin.

UTWORZENIE 2 ZBIORNIC KOM. KASY OSZCZ. POW. CHRZANOWSKIEGO (WOJ. KRAKOWSKIE).

Komunalna Kasa Oszczędności pow. chrzanowskiego otworzyła zbiornice oszczędnościowe w Libiążu Małym i Chełmku. Rada Powiatowa w Chrzanowie wypowiedziała się za utworzeniem zbiornicy także w Jaworznie - wsi oraz za umieszczeniem ich w budynkach urzędów gminnych, by ewentualnie mógł je prowadzić personel gminny.

BUDOWA 100 SZKÓŁ NA WILEŃSZCZYŹNIE.

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 11 maja r. b. uchwaliła w ramach akcji pomocy dla ludności ziemi Wileńskiej zrealizować budowę w ciągu roku 1936/37 stu nowych szkół powszechnych imienia Marszałka Piłsudskiego. Niezbędne środki pomocy w budulcu i w kwotach pieniężnych zostaną postawione do dyspozycji w ciągu najbliższego miesiąca.

Jednocześnie Rada Ministrów postanowiła wzmoczyć politykę rozwoju kulturalnego i gospodarczego ziem wschodnich i w tym celu przystąpić niezwłocznie do zakończenia prac nad odpowiednimi rozporządzeniami.

PIERWSZA SPÓŁDZIELNIA ZDROWIA W WOJEWÓDZ- TWACH CENTRALNYCH.

Rolnicy powiatu sochaczewskiego przystąpili do zorganizowania pierwszej spółdzielni zdrowia. Na cel ten Kasa Spółdzielcza w Sochaczewie przeznaczyła z okazji 35-lecia swego istnienia — 15.000.— zł.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 14. V. 1936 r.).

1 dol. St. Zjedn. — 5.32 zł. — 5.29 zł.

100 frank. szwajc. — 172.93 zł. — 171.71 zł.

1 funt. szterl. — 26.46 zł. — 26.32 zł.

100 frank. franc. — 35.01 zł. — 35.08 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowania z dnia 14. V. 1936 r.).

4 proc. pożyczka inwestycyjna 70.00 zł., 3 proc. pożyczka państw. budowlana 40.50 zł., 4 proc. państwowa pożyczka przewoźnicza dolarowa 51.25, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w złocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94.00 zł. (w zł. w złocie =

161.68 złotym obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00. 7 proc. Listy Zastawne Bank. Roln. 83.25; 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemiańskie 44.25 — 44.50

Akcje Banku Polskiego 103.00 zł.

Kurs urzędowy 1 grana czystego złota 5.9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).

W dn. 14. V. 1936 r. Warszawa.

Zyto 15.25 — 16.00 zł.

Pszenica 23.50 — 24.00 zł.

Jęczmień 15.75 — 16.00 zł.

Owies 15.75 — 16.25 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Zarząd Gminny w P. zapytuje:

1) czy zbędne części mieszkalne w nowo pobudowanych domach podlegają także podatkowi od zbytku mieszkaniowego;

2) czy podatkowi od zbytku mieszkaniowego podlegają te części mieszkalne, które są przez przeciąg 3 — 4 miesięcy w roku wynajęte jako mieszkania letniskowe i od których pobiera gmina w tym czasie podatek od pokoiów umeblowanych;

3) czy za czas niewynajęcia tych mieszkań może gmina pobierać podatek od zbytku mieszkaniowego.

Odpowiedź: Zasadniczo nowe budowle nie są zwolnione od podatku od zbytku mieszkaniowego, albowiem ulgi dotyczą podatku budynkowego i opartych na nim podatków i opłat, gdy podstawą wymiaru podatku od zbytku jest płacone komorne (zwolnienie podatku od lokali, którego podstawą wymiaru jest także komorne, oparte jest na specjalnym przepisie, mianowicie art. 3 ustawy o podatku od lokali — Dz. U. R. P. poz. 718 z 1934 r.).

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 15.IV.1932 r. L. rej. 4584/30 ustalił, że komunalny podatek od zbytku mieszkaniowego może być pobierany tylko od osób, które lokal, zawierający części mieszkalne, uznane za zbędne, rzeczywiście zajmują, nie zaś także od właściciela domu spowodu niewynajęcia przez niego mieszkania, którego sam nie zajmuje. Jeśli właściciel domu odnajmuje mieszkanie na lato, to do opłacenia podatku od zbytku mieszkaniowego może być pociągnięty tylko wynajmujący i tylko o tyle, o ile części mieszkalne zajmowanego przez niego lokalu uznane zostaną za zbędne w myśl szczegółowych zasad, ustalonych w statucie (wzór statutu podatku od zbytku mieszkaniowego w miastach podaje załącznik Nr. 2 do okólnika Ministerstwa Spraw Wewn. Nr. 1 z 1935 r. — Dz. Urzęd. M. S. Wewn. Nr. 2).

2. *Pytanie:* Jeden z pracowników gromady zapytuje, czy pracownikowi elektrowni, będącej własnością gromady, należy potrącać specjalny podatek od wynagrodzeń w myśl rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 503).

Ponieważ w myśl ust. 3 art. 15 ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) gromada nie posiada osobowości prawa publicznego, a w dekreście kryterjum obowiązku podatkowego jest okoliczność, kto wypłaca pracownikom wynagrodzenie, zdaniem zapytującego, potrącanie specjalnego podatku od uposażenia, wypłacanego przez gromadę jest bezpodstawne.

W jaki sposób należy postąpić celem uchylecia strącania podatku specjalnego oraz o zwrot wpłaconych dotychczas sum za czas od grudnia 1935 r.

Odpowiedź: Stanowisko, zajęte w zapytaniu w sprawie podatku specjalnego od wynagrodzenia, wypłacanego z funduszków gromady jest słuszne.

Art. 2 dekretu o specjalnym podatku taksatywnie wylicza instytucje, przez które wypłacane wynagrodzenia podlegają podatkowi, wymieniając między innymi związki samorządu terytorjalnego, pomijając natomiast gromady, które nie są związkami samorządowymi w myśl ustawy o częściowej zmianie ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

Jeśli chodzi o środki prawne, to zgodnie z art. 8 dekretu będzie miał zastosowanie art. 103 § 2 Ordynacji Podatkowej, na mocy którego przysługuje prawo wniesienia do urzędu skarbowego w ciągu 30 dni od daty doręczenia podania o sprostowanie dokonanego niesłusznie potrącenia, zaś od orzeczenia urzędu na to podanie odwołania w ciągu następnych 30 dni (art. 142 Ordynacji).

3. *Pytanie:* Wydział Powiatowy w Dz. woj. poznańskiego zapytuje w związku z rozporz. z dn. 8.V. 1935 r. w sprawie ulgowej spłaty zaległości w daninach komunalnych, czy i jakie ulgi z mocy wyżej cytowanego rozporządzenia przysługują sprzedającemu wzgl. nabywcy w wypadku sprzedaży nieruchomości.

Odpowiedź: Odpowiedzi na pytanie w sprawie ulg w spłacie zaległości w samoistnych daninach komunalnych poszukiwać należy drogą ustalenia odpowiedzialności za zaległe należności. Jeśli chodzi o komunalny podatek gruntowy, pobierany w postaci dodatku do idealnego podatku katastralnego łącznie z dodatkiem państwowym, to będzie tu miał zastosowanie art. 136 i 137 w związku z art. 2 & 1 Ordynacji Podatkowej. § 136 & 1 ustala zasadę, że nabywca nieruchomości obowiązany jest do zapłacenia należności podatku gruntowego, od nieruchomości, budynkowego i placów budowlanych łącznie z dodatkami samorządowymi z nabytej nieruchomości za czas przed jej nabyciem. W tej sytuacji zatem ocena warunków, przewidzianych dla ulg, powinna obejmować łącznie okres zarówno przed nabyciem jak i po nabyciu nieruchomości, na której podatkowi gruntowemu służy ustawowe prawo zastawu. Do takiego wniosku skłania zarówno niewątpliwa intencja ustawodawcy odciążenia warsztatów rolnych jak również rzeczowy charakter podatku gruntowego.

Należy jednak wyjaśnić, że odnośnie do tego podatku nie ma zastosowania rozporządzenie z dn. 8.V. 1935 r. o ulgach w spłacie samoistnych danin komunalnych, lecz odnośne przepisy, dotyczące ulg w spłacie zaległości w podatkach państwowych łącznie z podatkami komunalnymi. Jeśli chodzi o samoistne daniny komunalne, to osobisty ich charakter został podkreślony w art. 59 ust. 5) ustawy o finansach komunalnych. W świetle przepisu tego artykułu nowonabywca nie przejmuje z mocy prawa zaległych danin komunalnych od sprzedającego, na którym one w dalszym ciągu ciążyą. Wobec tego ocena warunków dla ulg, przewidzianych dla danin komunalnych, winna odbywać się indywidualnie dla każdego płatnika, sprzedawcy i nowonabywcy.

Mgr. S.

Przegląd bibliograficzny zagadnień samorządowych

(od 29.IV.1936 — 12.V.1936).

Czasopisma przejrane.

Codzienna Gazeta Handlowa	Polska Gospodarcza
Czas	Polityka Gospodarcza
Depesza	Pracownik Miejski
Dziennik Poznański	Pracownik Samorządowy
Gazeta Polska	Przegląd Gospodarczy
Głos Gminy i Gromady	Przegląd Samorządowy
Wiejskiej	Robotnik
Gospodarka Narodowa	Rolnik Ekonomista
Ilustrowany Kurjer Codzienny	Samorząd Miejski
Kurjer Poznański	Warszawski Dziennik Narodowy
Kurjer Poranny	Gazeta Administracji
Kurjer Warszawski	
Kurjer Wileński	

Przedsiębiorstwa samorządowe.

O zdrowe podstawy gospodarki przedsiębiorstw komunalnych. Trzeba je uwolnić od ciężarów nakładanych przez administrację. — Dotychczas nie wytworzyła się właściwie współpraca pomiędzy poszczególnymi przedsiębiorstwami komunalnymi i zakładami z tej samej gałęzi produkcji. Ciągłe jeszcze stanowią one lokalne instytucje, a nie ognia tej samej wytwórczości. Przedsiębiorstwa komunalne będą jednak musiały, nie tracąc swojej wartości dla czynników lokalnych, wejść na drogę wzajemnego porozumienia i wypracowania wspólnymi siłami metod pracy. W tej chwili dążenia takie, jeżeli istnieją, mają charakter raczej teoretyczno-naukowy, niż praktyczny. Nie zostały dotychczas zapoczątkowane fundamenty współpracy i współdziałania w zakresie praktycznych, gospodarczych i technicznych posunięć. Tymczasem w praktyce widzimy, że różne gminy płacą różne ceny za jedne i te same produkty, czynią to nawet różne przedsiębiorstwa, należące do tego samego związku samorządowego. Z braku koordynacji marnuje się szereg ubocznych produktów, konsumuje się majątek publiczny, zawarty w przedsiębiorstwach, eksploatuje się za pośrednictwem przedsiębiorstw o charakterze użyteczności publicznej szerokie rzesze konsumentów. Należy tutaj podkreślić przede wszystkim fakt zbyt wielkich przelewów do budżetu administracyjnego związków samorządowych. Wszelka jednak w tym zakresie kontrola jest bardzo utrudniona. Również poważne zastrzeżenia może budzić kalkulacja cen poszczególnych produktów. Autor widzi przyczynę powyższego stanu rzeczy przede wszystkim w wyjałowieniu samorządów z elementów samorządowych, składających się na treść i istotę samorządu. (Depesza z dn. 11 maja, Samorządowiec).

Gminy wiejskie.

Gmina zbiorowa na cenzurowanem. — Autor artykułu stara się podsumować wyniki toczącej się od pewnego czasu na łamach prasy samorządowej dyskusji na temat gminy zbiorowej. Ponieważ materiał dyskusyjny jest już dość duży i wszechstronny, można już na tej podstawie sformułować pewne bezsporne wnioski. Omawiana dyskusja ma silnie polemiczny charakter, co pociąga za sobą pewne ujemne skutki, a mianowicie zwolennicy gminy zbiorowej zdają się zupełnie niedostrzegać minusów tej instytucji. W związku z tem wysuwa się konieczność silniejszego zwrócenia uwagi w dalszych dyskusjach na istniejące w chwili obecnej w organizacji gminy zbiorowej braki oraz na sposoby usunięcia tych niedomagań. Naogół poświęca się więcej uwagi działalności administracyjnej gmin zbiorowych, niż ich działalności gospodarczej. Jest to spowodowane w pierwszym rzędzie tem, że w pierwszym roku swej działalności gminy wiejskie montowały przede wszystkim aparat administracyjny oraz nie rozporządzały dostatecznymi podstawami finansowymi, aby prowadzić szerszą działalność o charakterze gospodarczym. Szereg jednak głosów podnosi się za tem, by tę działalność możliwie jaknajprędzej uaktywnić. Postęp w dziedzinie administracji, wynikający z faktu wprowadzenia gmin zbiorowych, wydaje się nie budzić już niczych wątpliwości. „W miejsce

nieudolnego prymitywu wprowadzono sprawną i odpowiedzialną komórkę administracyjną“. Zyskała na tem przedewszystkiem miejscowa ludność, wprowadzenie bowiem gmin zbiorowych ujawniło szereg nadużyć w wymiarze podatków, na czem zyskało wielu płatników. Na usprawnieniu administracji gminnej zyskały: Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, Skarb Państwa, starostwa, wydziały powiatowe i władze szkolne. (Przegląd Samorządowy, Nr. 5, Mgr. Józef Przetocki).

Organizacja i dotychczasowe wyniki pracy gmin zbiorowych w powiecie tarnowskim. — W dyskusji na temat gmin zbiorowych bardzo ważnym argumentem są dotychczasowe wyniki działalności tych gmin w poszczególnych częściach kraju. Analizując pracę gmin zbiorowych powiatu tarnowskiego, autor dochodzi do następujących wniosków: Personal zarówno urzędniczy jak i kierowniczy gmin zbiorowych daje dużo większe gwarancje fachowości niż personel gmin jednostkowych. Finanse gmin zostały pod względem formalnym uporządkowane. Krytyczne nastawienie ludności wiejskiej wobec organizacji gmin zbiorowych naogół uległo zmianie. Wzrost wydatków na administrację tłumaczy się koniecznością organizacji w pierwszym roku działalności gmin zbiorowych gminnych. Ściąganie danin publicznych dokonywane jest przez gminy zbiorowe dużo intensywniej, niż przez dawne gminy jednostkowe. Gospodarza strona działalności gmin zbiorowych napotyka na poważne trudności, spowodowane brakiem odpowiednich kapitałów, to też działalność w tym zakresie pozostaje daleko w tyle w stosunku do potrzeb. Jednakże nawet i ta szczupła działalność gmin zbiorowych jest dużo skuteczniejsza, niż działalność dawnych gmin jednostkowych. (Przegląd Samorządowy Nr. 5, Mgr. Michał Miszewski).

Gospodarka finansowa nowych gmin w powiecie nowosądeckim. — Autor niniejszego artykułu wysuwa, na podstawie analizy gospodarki gmin wiejskich powiatu nowosądeckiego, niemal takie same dodatnie strony wprowadzenia gmin zbiorowych jak i autor artykułu poprzedniego. Nowym momentem wprowadzonym do dyskusji jest tutaj zwrócenie uwagi na fakt, że nowa ustawa wprowadzała sprawiedliwszy sposób obciążenia ludności podatkami na rzecz gminy. Gromady, płacąc dawniej nadmierne stawki podatku wyrównawczego, płacą obecnie ten podatek przy stawce mniejszej kosztem gromad, które dotychczas tym podatkiem obciążane nie były. Przedewszystkiem bogatsze miejscowości, które muszą obecnie partycypować w płaceniu podatku wyrównawczego na rzecz gmin biedniejszych, są niezadowolone z istniejącego stanu rzeczy. Wymiar świadczeń w naturze jest obecnie dużo sprawiedliwszy, bo dokonywany na podstawie podatków bezpośrednich, a nie, jak dawniej, od „numeru domu“. Dawniej biedak półmorgowy odrabiał tyle samo dniówek co bogacz na 40 morgach. Oszczędności, które pociąga za sobą istnienie gmin zbiorowych, są bardzo znaczne: urzędy, mające kontakt z gminami, robią duże oszczędności na korespondencji, miejscowa ludność zyskuje dzięki usunięciu licznych nadużyć, mających miejsce w gminach jednostkowych. (Przegląd Samorządowy Nr. 5, Władysław Jarosz).

Akcja oszczędnościowa na wsi. — Autor niniejszego artykułu nawołuje do organizowania akcji oszczędnościowej wśród młodzieży wiejskiej, głównie zaś wśród młodzieży pozaszkolnej. Akcja ta posiada bowiem duże walory wychowawcze. Na obecny kryzys na wsi autor podaje lekarstwo w postaci książeczek oszczędnościowych P. K. O.! (Głos Gminy i Gromady Wiejskiej Nr. 8, Hep.).

Samolistny podatek wyrównawczy a paragraf 8-my prawa budżetowego. — Art. 8-my rozp. Min. Spr. Wewn. z dn. 6 grudnia 1932 r. mówi, że dochody należy preliminarować w wysokości takiej, w jakiej mogą być rzeczywiście osiągnięte. W myśl odnoszących przepisów jednak, a wbrew postanowieniom powyższego artykułu, podatek wyrównawczy należy preliminarować w wysokości pełnego wymiaru, a nie tylko w tej wysokości, w ja-

kiej może on w ciągu roku rzeczywiście wpłynąć. Podatek wyrównawczy bowiem może być preliminowany w wysokości deficytu budżetowego, a wiadomo jest, że w tej wysokości w ciągu roku budżetowego nie wpłynie. Wyjście z tej sytuacji może być jedno; stwarzanie w innych pozycjach budżetu gminy „cichych rezerw“, w przeciwnym bowiem wypadku gmina mimo, że wykorzystwała wpelni podatek wyrównawczy, zamknie budżet deficytem. (Głos Gminy i Gromady Wiejskiej, Nr. 8, Mgr. Józef Banaś).

Ustrój stolicy.

Rządowy projekt o utworzeniu województwa stołecznego oraz Rządowy projekt ustawy o administracji samorządowej w województwie stołecznym wraz z pełnymi tekstami uzasadnień podaje Samorząd Miejski Nr. 9.

Projekt ustroju stolicy. — Stosunek sfer rządowych do ustroju stolicy ulegał różnym fluktuacjom. Przy gruntownej przebudowie ustroju samorządu w roku 1933 nadano stolicy taki sam ustrój, jak innym miastom. W momencie jednak przeprowadzenia wyborów na podstawie nowej ustawy ustalono, że nie powinna ona mieć zastosowania do Warszawy. Na czas przejściowy otrzymała stolica ustrój, w którym organem decydującym jest prezydent, rada zaś spełnia wyłącznie funkcje doradcze i opiniodawcze. Wniesiony obecnie do sejmu projekt ustawy o ustroju stolicy nie stanowi całości ustroju, pewne postanowienia zarówno z roku 1919 jak i z roku 1933 mają nadal obowiązywać. W nowym projekcie istotne zmiany polegają 1-mo: na zniesieniu urzędu wybieralnego prezydenta stolicy i powierzeniu jego funkcji wojewodzie stołecznemu, 2-do: na włączeniu Warszawy do mającego powstać nowego województwa. Jedynym wzorem połączenia w jednym ręku kompetencji wojewody i prezydenta jest ustrój Paryża, przyczem analogja nie jest tutaj zupełna. Ustrój Paryża jednak datuje się z lat 1859 — 75 i uzasadniony jest względami przedewszystkiem natury politycznej. Motywy powierzenia zarządu Warszawy mianowanemu wojewodzie polegają w pierwszym rzędzie na chęci uniknięcia dwutorowości w administracji. Istniejąca dwutorowość wynikała jednak, zdaniem autora, nie z przyczyn ustrojowych, lecz z nieuniknionych sporów kompetencyjnych. Pewna zresztą dwutorowość a nawet i wielotorowość wydaje się w większych miastach niezbędna, co w pierwszym rzędzie odnosi się do władz bezpieczeństwa. Sprawę tę możnaby, zdaniem autora, rozwiązać przez utworzenie w Warszawie urzędu dyrektora policji, którego władza rozciągałaby się i na tereny podstołeczne. Prezydent miasta, którego wybór wymaga zatwierdzenia rządu, mógłby spełniać pozostałe czynności administracyjne. Pozbawianie stolicy prawa wyboru prezydenta nie wydaje się być uzasadnione. Wojewoda będzie miał zbyt dużo obowiązków, by mógł je sam wszystkie istotnie spełniać, a sprawy samorządu stolicy będą musiały być powierzane zmieniającym się urzędnikom. (Kurjer Warszawski, z dn. 10 maja, Prof. B. Wasiutyński).

Strona finansowa i gospodarcza rządowego projektu ustawy o administracji samorządowej w województwie stołecznym. — Uzasadnienie projektu ustawy nie zajmuje się kwestją konsekwencji gospodarczych wprowadzanych zmian ustrojowych. Wojewódzkie władze samorządowe znajdują się w niezwykle trudnym położeniu, będą bowiem zmuszone albo ograniczyć do minimum swoją gospodarczą działalność, albo sięgać po odpowiednie środki do kasy warszawskiej. Środki finansowe, jakimi w myśl postanowień ustawy, będzie rozporządzać województwo stołeczne, będą niezwykle małe w stosunku do potrzeb tego województwa. Regjon bowiem podwarszawski jest naogół bardzo ubogi i wymaga bardzo dużych inwestycji i wkładów. Wszelkie zatem fundusze wojewódzkiego związku będą musiały być w pierwszym rzędzie obrócone na potrzeby regjonu. Wojewódzki

związek może, w myśl projektu ustawy, przejąć zakłady i urzędnicy, będące własnością Warszawy, i użytkować je na potrzeby województwa. (Przyczem wywłaszczenie takie może nastąpić bez odszkodowania). Założenia finansowe projektu zawierają więc możliwości przerzucenia na Warszawę kosztów rozwoju regjonu. Jest rzeczą słuszną z ogólnopañstwowego punktu widzenia, żeby Warszawa ponosiła część kosztów regjonu, stanowiącego jej naturalny teren rozwojowy i pozostającego w sferze jej zainteresowań. Jednakże wybranie obecnego momentu na tego rodzaju reformę, wydaje się autorowi artykułu, niesłuszne ze względu na bardzo znaczne braki w zaspokajaniu najprymitywniejszych potrzeb samego miasta. Decydowanie się na opóźnienie rozwoju stolicy w celu podniesienia ogólnego poziomu regjonu również nie wydaje się autorowi celowym z uwagi na istnienie zbyt rażących różnic w zakresie zaspokajania potrzeb miasta i regjonu. Regjon stanowi olbrzymie skupienie ludności i musi swoją gospodarkę opierać przedewszystkiem na dochodach własnych, a nie na pomocy z zewnątrz. W końcu artykułu autor podaje projekty powiększenia dochodów samorządów regionalnych drogą odpowiedniego opodatkowania parcelacji budowlanej w okręgach podstołecznych. (Samorząd Miejski Nr. 9, Włodzimierz Horodyński).

Różne.

Samorząd terytorjalny a administracja rządowa. — Życie publiczne w Polsce jest ciągle jeszcze w poszukiwaniu właściwych dla siebie form. Zagadnienie centralizacji czy decentralizacji w administracji jest ciągle jeszcze sprawą nierozstrzygniętą. Czy samorząd ma stanowić tylko przedłużenie państwowej władzy administracyjnej, czy też ma być jednostką możliwie samodzielną i wnikać w bolączki i postulaty miejscowego społeczeństwa? Zapowiedzi czynników miarodajnych o zbliżeniu wyższych i niższych władz do społeczeństwa nie są jeszcze realizowane. Przeciwnie zaś, praktycznie rzecz biorąc, na cele miało: stoją sui generis urzędnicy państwowi, w pierwszym rzędzie spełniający polecenia władz rządowych a dopiero na dalszym planie stawiający życzenia i dobro miejscowej ludności. Administracja samorządowa załatwia szereg spraw dla obywatela ale zregulu bez obywatela. Nie ulega wątpliwości, że łatwiej i spokojniej można w ten sposób rządzić gminą, ale jest to polityka na bardzo krótką metę. Zadania gminy spełniają jej pracownicy, których ustawy chcą przekształcić w pracowników państwowych, tylko znacznie gorzej płatnych. Rola pracowników samorządowych powinna być jednak należycie doceniana, gdyż w gruncie rzeczy oni kształtują stosunek obywatela do państwa. (Pracownik Miejski Nr. 3/4, Stefan Horzewski).

Egzekucja szarwarku. — Przekazanie egzekucji władzom skarbowym nie spowodowało żadnych ułatwień w administracji, nie zmniejszyło kosztów, nie usprawniło samej akcji. Przeciwnie zaś fakt ten spowodował szereg trudności. Poważnymi brakami są tutaj: powolność w ściąganiu danin oraz wysoki procent protokołów nieściągalności. Faktem jest, że szarwark — świadczenie w naturze — staje się coraz bardziej popularny. Aby jednak ta forma świadczeń wydała dobre rezultaty, musi być stosowana sprawiedliwie, musi być dobrze zorganizowana, ludność musi widzieć bezpośrednie korzyści z prowadzonych robót. W razie niewykonania jednak we właściwym terminieznaczonych robót wymierza się ekwiwalent w gotówce i przekazuje się do egzekucji władzom skarbowym, i tam gdzie egzekutywa musi być natychmiastowa, wnioski leży miesiącami. Jedyne załatwienie tego zagadnienia — to przekazanie egzekucji szarwarku gminom. (Głos Gminy i Gromady Wiejskiej Nr. 8, C. G.).

Z. Hartleb-Wojciechowska.

LETNISKA W KARPATACH WSCHODNICH W GMINIE SŁAWSKO

Znane w całej Polsce z przepięknego położenia letniska i uzdrowiska HREBENÓW, ZELEMIAŃKA, TUCHLA i SŁAWSKO pow. stryjskiego, położone w dolinie rzeki górskiej Opór, wzdłuż toru kolejowego Lwów-Ławoczne. Lasy szpilkowe, kąpiel w rzece górskiej, balsamiczne powietrze. Wysokość nad poziom morza 500 — 650 mtr. Wycieczki na okoliczne szczyty, sięgające 1360 mtr.

Znakowane ścieżki turystyczne, zagospodarowane schroniska górskie, pensjonaty, wille, pokoje umeblowane, mieszkania z całodziennym utrzymaniem od 3½ zł.

Łazienki w Zelemiance czynne od 15 maja do 15 września.

Wskazania lekarskie: niedorozwój dziecięcy, ischias, reumatyzm, gicht, choroby kobiece. Lekarz Zakładowy na miejscu.

Rozrywki, radjo, tenis, czytelnie etc. Idealny wypoczynek. Leczenie chorób dróg oddechowych (dla otwartej gruźlicy niewskazane).

Wszelkich informacji udziela listownie lub ustnie na miejscu biuro informacyjne w Sławsku i w Hrebenowie.

Poszukujemy posady kontrolera, dozorczy sanitarnego przy lekarzu szpitala powiatowego, miejskiego lub więziennego. Posiadamy poważne referencje Minist. Opieki Społ.

Łaskawe zgłoszenia proszę kierować pod adresem: Warszawa, Przemysłowa 34 m. 25, sanitarjusze: bracia Januskowie.

B. pomocnik sekretarza gminy b. urzędnik Wydz. Finansowego Magistratu m. st. Warszawy, absolwent Szkoły dla Urzędników Gminnych Wyższej Szkoły Dziennikarskiej i Państwowej Szkoły Kupieckiej, poszukuje pracy. Łaskawe oferty proszę kierować pod adresem: Warszawa, Grzybowska № 74 m. 62. Sujak.

P r o s i m y

**P. T. Prenumeratorów,
o uregulowanie prenumeraty**

za II-gi kwartał 1936 r.

Należność prosimy wpłacać na konto nasze

w P. K. O. Nr. 52.020.